

Na temelju članka 142. točka 5. Zakona o zračnom prometu (»Narodne novine«, broj 69/09, 84/11, 54/13, 127/13 i 92/14) ministar pomorstva, prometa i infrastrukture, donosi

PRAVILNIK

O PROJEKTIRANJU, PRIHVAĆANJU, GRADNJI I ODRŽAVANJU ZRAKOPLOVA KOJI NISU U NADLEŽNOSTI EUROPSKE AGENCIJE ZA SIGURNOST ZRAČNOG PROMETA (EASA)

DIO PRVI OPĆE ODREDBE

Područje primjene

Članak 1.

Ovim Pravilnikom propisuju se uvjeti za projektiranje, prihvaćanje, gradnju i održavanje:

- a) povijesnih zrakoplova,
- b) istraživačkih, eksperimentalnih i znanstvenih zrakoplova,
- c) amaterski građenih zrakoplova,
- d) bivših vojnih zrakoplova,
- e) mikrolakih aviona i mikrolakih helikoptera,
- f) žiroplana do 560 kg,
- g) replika povijesnih ili bivših vojnih zrakoplova, i
- h) sustava bespilotnih zrakoplova, u skladu s Pravilnikom o sustavima bespilotnih zrakoplova,

koji nisu u nadležnosti Europske agencije za sigurnost zračnog prometa (u daljnjem tekstu: EASA) u skladu s Aneksom II Uredbe (EU) br. 216/2008 Europskoga Parlamenta i Vijeća od 20. veljače 2008. o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i osnivanju Europske agencije za sigurnost zračnog prometa (SL L 79 19.3.2008), kako je zadnje izmijenjena i dopunjena.

Pojmovi

Članak 2.

Pojmovi korišteni u ovom Pravilniku imaju sljedeće značenje:

- 1) *Agencija*: Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo;
- 2) *amaterski građeni zrakoplov*: zrakoplov kojeg je najmanje 51% izgradio amater ili neprofitna udruga amatera za svoje vlastite namjene i bez komercijalnog cilja;
- 3) *Aneks II zrakoplovi*: zrakoplovi koji prema Aneksu II Uredbe (EZ-a) br. 216/2008 iz članka 1. ovoga Pravilnika nisu u nadležnosti EASA-e;
- 4) *bespilotni zrakoplov*: zrakoplov namijenjen izvođenju letova bez pilota u zrakoplovu, koji je ili daljinski upravljani ili programirani i autonomni;

- 5) bespilotni zrakoplov do 150 kg: bespilotni zrakoplov čija operativna masa nije veća od 150 kg;
- 6) *bivši vojni zrakoplovi*: zrakoplovi koji su bili u službi vojnih snaga, osim ako se radi o tipu zrakoplova za koji je EASA usvojila standard projekta;
- 7) *EASA*: agencija Europske unije osnovana s ciljem razvijanja zajedničkih standarda sigurnosti te osiguranja njihove jedinstvene primjene u Europi;
- 8) *istraživački, eksperimentalni i znanstveni zrakoplov*: zrakoplov posebno projektiran ili prilagođen za istraživačke, eksperimentalne ili znanstvene svrhe, koji se vjerojatno proizvodi u vrlo ograničenom broju;
- 9) *mikrolaki zrakoplov (MLZ)*: avion i helikopter koji nema više od dva sjedala, s najvišom dopuštenom masom pri uzlijetanju (MTOM), koja ne smije biti veća od:
- a) 300 kg za kopneni MLZ s jednim sjedalom; ili
  - b) 450 kg za kopneni MLZ s dva sjedala; ili
  - c) 330 kg za amfibijski ili hidro MLZ s jednim sjedalom; ili
  - d) 495 kg za amfibijski ili hidro MLZ s dva sjedala, pod uvjetom da, ako leti i kao hidro MLZ i kao kopneni MLZ, ima najveću dopuštenu masu uzlijetanja ispod limita za oba slučaja;
  - e) 472,5 kg za kopneni MLZ s dva sjedala opremljen padobranskim sustavom za spašavanje cijelog zrakoplova koji je montiran na strukturi zrakoplova;
  - f) 315 kg za kopneni MLZ s jednim sjedalom opremljen padobranskim sustavom za spašavanje cijelog zrakoplova koji je montiran na strukturi zrakoplova;
- i, ako se radi o avionu, ako mu brzina sloma uzgona ili najmanja stacionarna brzina u konfiguraciji za slijetanje, ne premašuje kalibriranu zračnu brzinu (CAS) od 35 čvorova;
- 10) *održavanje*: redovno održavanje, revizije, popravci, izmjene (prethodno odobrene), otklanjanje kvarova i provođenje naredbi o plovidbenosti (AD);
- 11) *operativna masa bespilotnog zrakoplova*: ukupna masa bespilotnog zrakoplova u trenutku polijetanja;
- 12) *povijesni zrakoplovi*: zrakoplovi koji ispunjavaju niže navedena mjerila:
- a) jednostavni zrakoplovi:
    - čiji je prvobitni projekt nastao prije 1. siječnja 1955. i
    - čija je proizvodnja obustavljena prije 1. siječnja 1975.
  - ili
  - b) zrakoplovi koji imaju nedvojbeni povijesni značaj, koji se odnosi na:

– sudjelovanje u značajnom povijesnom događaju, ili

– važan korak u razvoju zrakoplovstva, ili

– važnu ulogu u oružanim snagama;

13) *replika zrakoplova*: replika povijesnog zrakoplova ili replika bivšeg vojnog zrakoplova, čiji je projekt konstrukcijom sličan originalnom zrakoplovu;

14) *sustav bespilotnog zrakoplova*: sustav namijenjen izvođenju letova zrakoplovom bez pilota koji je daljinski upravljani ili programirani i autonomni. Sastoji se od bespilotnog zrakoplova i drugih komponenti za upravljanje ili programiranje neophodnih za kontrolu bespilotnog zrakoplova, od strane jedne ili više osoba;

15) *Uredba Komisije (EU) br. 1321/2014*: Uredba Komisije (EU) br. 1321/2014 od 26. studenoga 2014. o kontinuiranoj plovidbenosti zrakoplova i aeronautičkih proizvoda, dijelova i uređaja, te o odobravanju organizacija i osoblja uključenih u te poslove (SL L 362, 17.12.2014.), kako je zadnje izmijenjena i dopunjena;

16) *voditelj gradnje zrakoplova*: zrakoplovni stručnjak ili zrakoplovni kontrolor ili iznimno druga osoba koja je svojim kvalifikacijama i iskustvom prihvatljiva Agenciji koja će rukovoditi postupkom gradnje i biti odgovorna za poštivanje propisa i standarda te komunikaciju s Agencijom;

17) *voditelj obnove zrakoplova*: zrakoplovni stručnjak ili zrakoplovni kontrolor ili iznimno druga osoba koja je svojim kvalifikacijama i iskustvom prihvatljiva Agenciji, koji će rukovoditi postupkom obnove i biti odgovoran za poštivanje propisa i standarda te komunikaciju s Agencijom;

18) *zrakoplovni kontrolor*: osoba koja je svojim kvalifikacijama i iskustvom prihvatljiva Agenciji, za obavljanje nadzora nad poslovima gradnje, popravka i održavanja Aneks II zrakoplova;

19) *zrakoplovni stručnjak*: osoba koja je svojim kvalifikacijama i iskustvom prihvatljiva Agenciji, za obavljanje nadzora nad poslovima projektiranja ili nadzora sukladnosti Aneks II zrakoplova sa odredbama ovoga Pravilnika;

20) *žiroplani do 560 kg*: žiroplani s jednim ili dva sjedala čija najviša dopuštena masa pri uzlijetanju ne premašuje 560 kg.

Obveza obavještanja putnika

Članak 3.

Prije ukrcaja u Aneks II zrakoplov zapovjednik zrakoplova je dužan putnicima i članovima posade objasniti da nije dokazano da taj zrakoplov odgovara standardnim zahtjevima za plovidbenost te im objasniti postupke u slučaju opasnosti, posebice one koji odstupaju od uobičajenih.

Ograničenja

Članak 4.

Agencija u Dopuštenje za letenje Aneks II zrakoplova unosi ograničenja potrebna da bi se osigurala odgovarajuća razina sigurnosti.

DIO DRUGI POVIJESNI ZRAKOPLOVI

Glava 1 Opće odredbe

Primjena

Članak 5.

Ovim Dijelom propisuje se prihvaćanje, obnova, izmjene, kontinuirana plovidbenost te održavanje i popravci povijesnih zrakoplova.

Glava 2 Obnova povijesnog zrakoplova

Odobrenje za obnovu

Članak 6.

(1) Prije početka obnove pojedinog povijesnog zrakoplova voditelj obnove je dužan od Agencije ishoditi Odobrenje za obnovu povijesnog zrakoplova.

(2) Voditelj obnove povijesnog zrakoplova dužan je Agenciji dostaviti potpisanu izjavu da poznaje propise primjenjive za proces obnove te da će u procesu obnove osigurati njihovu primjenu.

Program obnove

Članak 7.

Odobrenje za obnovu povijesnog zrakoplova izdaje se na temelju Programa obnove povijesnog zrakoplova koji mora sadržavati:

1) predstavljanje zrakoplova:

a) skicu zrakoplova u tri projekcije,

b) osnovne podatke o zrakoplovu (proizvođač, tip, model, serijski broj, namjena, godina projektiranja, godina gradnje primjerka koji će se obnavljati, životni put, prestanak redovitog korištenja; certifikati i pripadajuće liste podataka ako je bio certificiran),

c) opis zrakoplova, strukture, pogonskih grupa i opreme,

d) približne podatke o performansama,

- e) podatke o najvećoj dozvoljenoj masi pri uzlijetanju;
- 2) prethodni opis nedostataka, neispravnosti i nesukladnosti s izvornim projektom ili propisima;
- 3) podatke o mjestu na kome će se obavljati zrakoplov i o potrebnim tehnološkim postupcima, radionicama, alatu i opremi, kao i o predviđenom trajanju obnove;
- 4) prijedlog specijalista ili organizacija za obavljanje posebnih radova obnove (npr. popravak drvenih struktura, presvlačenje platnom, zavarivanje, izrada i popravak aluminijskih struktura, NDT, popravak radioopreme i instrumenata, revizija i popravak klipnih, turbinskih motora i propelera);
- 5) prijedlog voditelja obnove;
- 6) prijedlog zrakoplovnih stručnjaka uključenih u obnovu, uz njihovu pisanu suglasnost;
- 7) prijedlog zrakoplovnih kontrolora uključenih u obnovu, uz njihovu pisanu suglasnost.

Izdavanje Odobrenja za obnovu povijesnog zrakoplova

Članak 8.

- (1) Na temelju zahtjeva za izdavanje Odobrenja za obnovu povijesnog zrakoplova, Agencija procjenjuje mogućnost obnove prema programu iz članka 7. ovoga Pravilnika, te u slučaju povoljne procjene mogućnosti obnove izdaje Odobrenje za obnovu povijesnog zrakoplova.
- (2) U Odobrenje za obnovu povijesnog zrakoplova unosi se:
  - a) proizvođač, tip, model i serijski broj zrakoplova,
  - b) ime i prezime voditelja obnove,
  - c) ime i prezime zrakoplovnih stručnjaka uključenih u obnovu,
  - d) ime i prezime zrakoplovnih kontrolora uključenih u obnovu,
  - e) rok valjanosti tog odobrenja.
- (3) Odobrenje za obnovu povijesnog zrakoplova izdaje se sa rokom valjanosti od 5 godina.

Dnevnik obnove

Članak 9.

- (1) Voditelj obnove je dužan osigurati da se tijekom cijele obnove povijesnog zrakoplova vodi dnevnik obnove. U dnevnik obnove unose se:
  - a) podaci iz Odobrenja za obnovu povijesnog zrakoplova,
  - b) zapisi o pojedinim obavljenim radovima,

c) skice, mjere, vrste materijala i datum izrade dijelova i podsklopova zrakoplova, rezultati izvršenih ispitivanja i važnija zapažanja,

d) podaci o upotrijebljenim alatima, napravama, mjernim uređajima i dr.,

e) rezultati izvršenih funkcionalnih proba komandi, motora i drugih sustava na zrakoplovu,

f) zapažanja zrakoplovnog stručnjaka i kontrolora radova,

g) drugi podaci koje voditelj obnove, zrakoplovni stručnjak i kontrolor smatraju bitnim.

(2) Točnost podataka upisanih u dnevnik obnove ovjerava voditelj obnove.

(3) Po završetku obnove primjerak Dnevnika obnove predaje se Agenciji.

Korištenje nadomjesnih dijelova

Članak 10.

(1) U tijeku obnove povijesnog zrakoplova, da bi se nadomjestilo neispravan ili nedostajući dio, mogu se u taj zrakoplov ugraditi certificirani zrakoplovni dijelovi, uređaji i oprema bez obzira na to da li su oni novi ili već korišteni, te da li imaju propisanu potvrdu o otpuštanju u uporabu.

(2) Osim certificiranih mogu se ugraditi i necertificirani zrakoplovni dijelovi, uređaji i oprema te druga oprema po potrebi prilagođena uporabi na zrakoplovu.

(3) Pri gradnji zrakoplova potrebno je za komponente koje nisu certificirani zrakoplovni dijelovi dokazati prikladnost za namjeravanu upotrebu.

(4) Ako se za predmetni zrakoplov namjerava tražiti izdavanje Svjedodžbe o plovidbenosti u skladu s Konvencijom o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu od 7. prosinca 1944. (u daljem tekstu: Čikaška konvencija) ugrađeni dijelovi, uređaji i oprema moraju biti certificirani i posjedovati potvrdu o otpuštanju u uporabu.

(5) Iznimno od stavka 4. ovog članka Agencija može u slučaju dokumentirane potrebe prihvatiti i ugradnju drugih dijelova, uređaja i opreme ako se dokaže da to neće smanjiti sigurnost zrakoplova.

Produžavanje roka Odobrenja za obnovu povijesnog zrakoplova

Članak 11.

Zahtjev za produžavanje roka valjanosti Odobrenja za obnovu povijesnog zrakoplova podnosi se Agenciji, a prilaže mu se obrazloženje zahtjeva, te na uvid dnevnik obnove zrakoplova.

Glava 3

Prihvaćanje povijesnog zrakoplova

Prihvaćanje projekta

Članak 12.

- (1) Projekt povijesnog zrakoplova prihvaća se bez postupka validacije ako su zrakoplovi toga tipa građeni u seriji te korišteni u civilne ili vojne svrhe.
- (2) Da bi se za povijesni zrakoplov izdala Svjedodžba o plovidbenosti, projekt tog povijesnog zrakoplova mora biti certificiran u skladu sa primjenjivim zahtjevima Čikaške konvencije.
- (3) Ako je predmetni zrakoplov jedan od prototipova modela koji nije dalje razvijan, potreban je dokaz osnovnih elemenata plovidbenosti (performansi, čvrstoće, stabilnosti). Dokaz mogu biti provedena ispitivanja i/ili proračuni.

Prihvatanje pojedinog zrakoplova

Članak 13.

- (1) U svrhu izdavanja Dopuštenja za letenje pojedinom zrakoplovu, potrebno je obaviti ispitivanja čvrstoće, položaja težišta, te ispitivanja u letu prema programu ispitivanja prihvaćenom od Agencije. Program ispitivanja pojedinog zrakoplova predlaže voditelj obnove zrakoplova uz suglasnost zrakoplovnog stručnjaka.
- (2) Iznimno, umjesto nekih od ispitivanja iz članka 1. ovog stavka, Agencija kao dokaz o plovidbenosti pojedinog zrakoplova čiji je projekt prihvaćen, može prihvatiti dnevnik obnove zrakoplova s opisom upotrijebljenih dijelova, materijala i postupaka.
- (3) Ako je projekt povijesnog zrakoplova bio certificiran u skladu s Čikaškom konvencijom potrebno je dokazati da je zrakoplov obnovljen u skladu s tim projektom.

Povjerenstvo za prihvaćanje povijesnog zrakoplova

Članak 14.

(1) Povjerenstvo za prihvaćanje povijesnog zrakoplova čine:

- a) voditelj obnove predmetnog zrakoplova;
- b) zrakoplovni stručnjak uključen u obnovu;
- c) zrakoplovni kontrolor uključen u obnovu;
- d) osoba koja će obavljati ispitivanje zrakoplova u letu;
- e) predstavnik Agencije.

(2) Povjerenstvo iz stavka 1. ovoga članka mora nakon obnove utvrditi da je zrakoplov obnovljen prema odobrenim programu obnove, da su radovi obavljani u skladu s pravilima struke te da prilikom ispitivanja nisu uočene osobine koje bi zrakoplov činile opasnim za ispitivanje u letu.

Dozvola za ispitivanje u letu

Članak 15.

(1) Nakon završetka obnove, povijesni zrakoplov se ispituje u letu. Na zahtjev vlasnika, a prema prijedlogu Povjerenstva za prihvaćanje povijesnog zrakoplova, Agencija izdaje dozvolu za ispitivanje zrakoplova u letu.

(2) Uz zahtjev iz stavka 1. ovog članka, podnosi se sljedeća dokumentacija:

- a) dnevnik obnove zrakoplova;
- b) prethodna uputa za korištenje zrakoplova;
- c) pismeni pristanak osobe koja će obavljati ispitivanje zrakoplova u letu;
- d) pismeni pristanak nosioca prava raspolaganja aerodromom sa kojega će se obavljati ispitivanje zrakoplova u letu;
- e) polica obveznog osiguranja u skladu s posebnim propisom;
- f) odobrenje nadležne službe kontrole letenja, ako je potrebno;
- g) kalendarski period u kojem će se obavljati ispitivanja zrakoplova;
- h) izvješće o obavljenim ispitivanjima i probama;
- i) program ispitivanja u letu.

Provjera plovidbenosti

Članak 16.

(1) Prije izdavanja i produžavanja valjanosti Dopuštenja za letenje/Svjedodžbe o plovidbenosti obavlja se provjera plovidbenosti zrakoplova.

(2) Provjera plovidbenosti za izdavanje i produžavanje valjanosti Dopuštenja za letenje uključuje pregled dokumentacije i zrakoplova te provjeru u letu.

(3) Provjera plovidbenosti za izdavanje i produžavanje valjanosti Svjedodžbe o plovidbenosti u skladu s Čikaškom konvencijom uključuje pregled dokumentacije i provjeru sukladnosti s certificiranim projektom.

(4) Vlasnik odnosno operator zrakoplova mora osigurati posadu zrakoplova potrebnu za obavljanje provjere zrakoplova u letu.

(5) Prilikom obavljanja provjere u letu, predstavnik Agencije se ne mora nalaziti u zrakoplovu.

Ovlast za obavljanje provjere plovidbenosti

Članak 17.

(1) Agencija može ovlastiti pravnu ili fizičku osobu za obavljanje provjere plovidbenosti i izdavanje preporuke za produžavanje valjanosti Svjedodžbe o plovidbenosti.

(2) Da bi stekla ovlast iz stavka 1. ovog članka, pravna osoba mora dokazati stručnost predloženog osoblja, postojanje procedura, dosljednost u njihovom provođenju te organizacijsku strukturu sa jasnom raspodjelom nadležnosti i odgovornosti. Strukturu, odgovornosti, opis procedura i kvalifikacije osoblja pravna osoba mora prikazati u organizacijskom priručniku koji odobrava Agencija u postupku izdavanja ovlasti.

(3) Da bi stekla ovlast iz stavka 1. ovog članka, fizička osoba mora dokazati stručnost i način rada prikazati u priručniku koji odobrava Agencija u postupku izdavanja ovlasti.

Izdavanje Dopuštenja za letenje/Svjedodžbe o plovidbenosti

Članak 18.

(1) Zahtjev za izdavanje Dopuštenja za letenje/Svjedodžbe o plovidbenosti povijesnog zrakoplova podnosi se Agenciji, a podnosi ga vlasnik odnosno operator povijesnog zrakoplova.

(2) Prije izdavanja Dopuštenja za letenje/Svjedodžbe o plovidbenosti Agencija obavlja provjeru plovidbenosti zrakoplova.

(3) Dopuštenje za letenje povijesnog zrakoplova Agencija izdaje na rok od 12 mjeseci na obrascu iz Dodatka 1 ovoga Pravilnika.

(4) Svjedodžbu o plovidbenosti povijesnog zrakoplova Agencija izdaje na rok od 12 mjeseci na obrascu iz Dodatka 2 ovoga Pravilnika.

(5) U Dopuštenje za letenje unosi se opseg koje ono pokriva te odgovarajuća ograničenja.

(6) Ako je projekt povijesnog zrakoplova bio certificiran u skladu s Čikaškom konvencijom, a zrakoplov je obnovljen u skladu s tim projektom, zrakoplovu će se izdati Svjedodžba o plovidbenosti.

(7) Za izdavanje Svjedodžbe o plovidbenosti povijesnog zrakoplova uvezenog u Republiku Hrvatsku, Agenciji se mora dostaviti Svjedodžba o plovidbenosti za izvoz ili jednakovrijedan dokument koji je izdalo nadležno tijelo države izvoza, s naznakom da vrijedi za Republiku Hrvatsku.

Produžavanje valjanosti Dopuštenja za letenje/Svjedodžbe o plovidbenosti

Članak 19.

(1) Zahtjev za produžavanje valjanosti Dopuštenja za letenje/Svjedodžbe o plovidbenosti povijesnog zrakoplova podnosi se Agenciji, a podnosi ga vlasnik odnosno operator povijesnog zrakoplova.

(2) Prije produžavanja valjanosti Dopuštenja za letenje Agencija obavlja provjeru plovidbenosti zrakoplova.

(3) Prije produžavanja valjanosti Svjedodžbe o plovidbenosti Agencija ili ovlaštena osoba iz članka 17. ovoga Pravilnika obavlja provjeru plovidbenosti zrakoplova.

(4) Produžavanje valjanosti Dopuštenja za letenje/Svjedodžbe o plovidbenosti Agencija izdaje na rok od 1 godine.

Označavanje zrakoplova

Članak 20.

(1) Na povijesnom zrakoplovu mora se, osim drugih propisanih oznaka, na vidljivom mjestu na vanjskoj strani zrakoplova, najmanje sa dvije strane na postojan način nalaziti natpis velikim latiničnim slovima visine najmanje 50 mm u boji koja je u jasnom kontrastu s bojom pozadine:

»POVIJESNI ZRAKOPLOV – HISTORICAL AIRCRAFT«

(2) U unutrašnjosti zrakoplova mora se na mjestu vidljivom pilotu i putnicima nalaziti natpis velikim latiničnim slovima, visine najmanje 10 mm, bijele boje na crvenoj podlozi:

»OVAJ ZRAKOPLOV NIJE U SKLADU SA STANDARDNIM ZAHTJEVIMA ZA SIGURNOST ZRAKOPLOVA«

»THIS AIRCRAFT DOES NOT COMPLY WITH STANDARD REQUIREMENTS FOR AIRCRAFT SAFETY«

(3) Stavci 1. i 2. ovog članka odnose se na povijesni zrakoplov za koji je izdano ili će biti izdano Dopuštenje za letenje.

Glava 4

Kontinuirana plovidbenost povijesnog zrakoplova

Obveza održavanja plovidbenosti

Članak 21.

(1) Vlasnik odnosno operator povijesnog zrakoplova mora brinuti da zrakoplov bude održavan u plovidbenom stanju, u skladu s primjenjivim propisima i standardima.

(2) Održavanje plovidbenosti povijesnog zrakoplova kojem je izdana Svjedodžba o plovidbenosti u skladu s Čikaškom konvencijom mora biti prema zahtjevima Čikaške konvencije, do najveće praktički izvodive mjere na način propisan u Dijelu M, Prilogu I, Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014.

Program održavanja

Članak 22.

(1) Povijesni zrakoplov se mora održavati prema programu održavanja kojeg je odobrila Agencija. Program održavanja povijesnog zrakoplova mora biti izrađen uzimajući u obzir dostupna iskustva i upute (priručnici proizvođača zrakoplova, priručnici razvijeni od strane operatora) iz doba korištenja odnosno ispitivanja povijesnog zrakoplova, a ako oni nisu dostupni Program održavanja je potrebno razviti uz nadzor zrakoplovnog stručnjaka.

(2) U pregledima predviđenima u Programu održavanja moraju se predvidjeti redoviti pregledi s obzirom na nalet, broj letova i kalendarske rokove te godišnji pregled koji se u pravilu obavlja prije provjere plovidbenosti. U redovitim pregledima se mora predvidjeti provjeravanje statusa provedenosti izdanih naredbi o plovidbenosti i servisnih biltena koji se odnose na povijesni zrakoplov odnosno na njega ugrađene uređaje i opremu.

(3) U Programu održavanja moraju biti navedene komponente koje imaju od proizvođača ili Agencije određene rokove trajanja, obnove ili ispitivanja.

(4) Program održavanja se odobrava istovremeno s postupkom izdavanja Dopuštenja za letenje.

(5) Program održavanja povijesnog zrakoplova za koji je izdana ili će biti izdana Svjedodžba o plovidbenosti u skladu s Čikaškom konvencijom mora biti izrađen u skladu sa zahtjevima Čikaške konvencije, do najveće praktički izvodive mjere na način propisan u Dijelu M, Prilogu I, Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014.

Program održavanja za tip zrakoplova

Članak 23.

Program održavanja za tip povijesnog zrakoplova može se odobriti u posebnom postupku i tada je prihvatljiv za sve povijesne zrakoplove toga tipa, pod uvjetom da izmjene pojedinog primjerka nisu takve da zahtijevaju izmjenu programa.

Naredbe o plovidbenosti

Članak 24.

(1) Vlasnik odnosno operator povijesnog zrakoplova mora osigurati provođenje naredbi o plovidbenosti koje su objavile zrakoplovne vlasti projektiranja povijesnog zrakoplova ili na njega ugrađenih uređaja i opreme.

(2) Naredbe o plovidbenosti koje izdaje Agencija mogu se odnositi i na povijesne zrakoplove ili na njih ugrađene uređaje i opremu.

Servisna pisma (bilteni)

Članak 25.

Vlasnik odnosno operator povijesnog zrakoplova mora vrednovati Servisna pisma (biltene) koje je proizvođač povijesnog zrakoplova, ili na njega ugrađenih uređaja i opreme, označio kao obvezne.

Glava 5 Održavanje i popravci povijesnog zrakoplova

Upute za održavanje

Članak 26.

Vlasnik odnosno operator povijesnog zrakoplova mora brinuti da poslovi održavanja i popravci zrakoplova budu obavljani prema dostupnim uputama proizvođača i operatora zrakoplova ili mora predložiti upute za održavanje i popravak nekog zrakoplova koji je građen korištenjem srodnih tehnologija gradnje ili upute mora razviti uz pomoć zrakoplovnog stručnjaka i kontrolora radova.

Organizacije i osobe za održavanje

Članak 27.

(1) Poslove održavanja povijesnog zrakoplova može obavljati odgovarajuće osposobljena pravna ili fizička osoba, koja posjeduje potreban alat i opremu i koju je odobrila Agencija.

(2) Poslove održavanja povijesnog zrakoplova može obavljati i organizacija koja ga je obnovila, u opsegu radova za koji posjeduje stručnu osposobljenost, alat i opremu.

(3) Specifične poslove održavanja povijesnog zrakoplova (obnova motora ili propelera, kalibriranje instrumenata, ispitivanje bez razaranja i sl.) može obavljati odgovarajuće osposobljena pravna ili fizička osoba, koja posjeduje potreban alat i opremu i koju je odobrila ili prihvatila Agencija.

(4) Održavanje povijesnog zrakoplova kojem je izdana Svjedodžba o plovidbenosti u skladu s Čikaškom konvencijom mora biti prema zahtjevima Čikaške konvencije, do najveće praktički izvodive mjere na način propisan u Dijelu M, Prilogu I i Dijelu 145, Prilogu II Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014.

Glava 6

Izmjene povijesnog zrakoplova

Odobrenje izmjene zrakoplova

Članak 28.

(1) Za odobrenje izmjene povijesnog zrakoplova operator podnosi zahtjev Agenciji. Uz zahtjev je potrebno priložiti prijedlog projekta, program obavljanja radova, prijedlog specijalista ili ovlaštene organizacije koji će obaviti izmjenu te po potrebi i program ispitivanja. Priložene dokumente mora ovjeriti ili izraditi ovlaštena organizacija ili zrakoplovni stručnjak.

(2) Izmjena povijesnog zrakoplova za kojeg je izdana Svjedodžba o plovidbenosti u skladu s Čikaškom konvencijom i za kojeg postoji projektna organizacija nositelj certifikata tipa, prihvatiti će se bez daljnjeg tehničkog vrednovanja ako je projektirana ili prihvaćena od te projektne organizacije.

Obavljanje izmjene zrakoplova

Članak 29.

(1) Obavljanje izmjene povijesnog zrakoplova mora biti zabilježeno u tehničkom dnevniku zrakoplova i ovjereno od strane ovlaštene organizacije odnosno zrakoplovnog stručnjaka i zrakoplovnog kontrolora.

(2) Obavljanje izmjene povijesnog zrakoplova kojem je izdana Svjedodžba o plovidbenosti u skladu s Čikaškom konvencijom mora biti prema zahtjevima Čikaške konvencije, do najveće praktički izvodive mjere na način propisan u Dijelu M, Prilogu I i Dijelu 145, Prilogu II Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014.

Ispitivanje prema programu

Članak 30.

U slučaju potrebe za ispitivanjem povijesnog zrakoplova nakon obavljanja izmjene, po završetku ispitivanja Agenciji se podnosi izvješće sastavljeno na temelju ishoda ispitivanja. Ispitivanje mora biti obavljeno prema programu ispitivanja priloženom uz zahtjev za odobrenje izmjene.

DIO TREĆI

ISTRAŽIVAČKI, EKSPERIMENTALNI I ZNANSTVENI ZRAKOPLOVI

Glava 1

Opće odredbe

Primjena

Članak 31.

Ovim Dijelom propisuje se projektiranje, prihvaćanje, gradnja, izmjene, kontinuirana plovidbenost te održavanje i popravci istraživačkih, eksperimentalnih i znanstvenih zrakoplova.

Glava 2

Projektiranje istraživačkih, eksperimentalnih i znanstvenih zrakoplova

Projekt

Članak 32.

(1) Istraživački, eksperimentalni i znanstveni zrakoplovi mogu se graditi:

a) prema vlastitom projektu, crtežima i proračunima, uz korištenje sirovog materijala, poluproizvoda, uređaja i opreme te dijelova postojećih zrakoplova;

b) izmjenom postojećih zrakoplova prema vlastitom projektu, crtežima i proračunima.

(2) Ako je za gradnju istraživačkog, eksperimentalnog i znanstvenog zrakoplova korišten postojeći certificirani zrakoplov on se više neće smatrati pripadajućim postojećem certificiranom tipu.

(3) Ako se obavi certifikacija modifikacije zrakoplova i zatim se dokaže da zrakoplov odgovara projektu postojećeg certificiranog tipa i projektu certificirane modifikacije, zrakoplov će se smatrati pripadajućim certificiranom tipu i tada više neće morati biti u skladu s odredbama ovoga Pravilnika.

Komponente

Članak 33.

(1) U tijeku gradnje istraživačkog, eksperimentalnog i znanstvenog zrakoplova može se u taj zrakoplov ugraditi certificirani dio zrakoplova, uređaj i oprema bez obzira na to da li su oni novi ili već korišteni, te da li imaju propisanu potvrdu o otpuštanju u uporabu.

(2) Osim certificiranih, u zrakoplov se mogu ugraditi i necertificirani zrakoplovni dijelovi, uređaji i oprema te druga oprema po potrebi prilagođena uporabi na zrakoplovu.

(3) Pri izradi projekta i u gradnji zrakoplova potrebno je za komponente koje nisu certificirani zrakoplovni dijelovi dokazati prikladnost za namjeravanu uporabu.

Zahtjevi za plovidbenost

Članak 34.

(1) Popis prihvatljivih zahtjeva za plovidbenost sastavlja i na svojoj internetskoj stranici objavljuje Agencija.

(2) Istraživački, eksperimentalni i znanstveni zrakoplov mora biti zadovoljavajuće čvrst, stabilan i upravljiv, u skladu sa zahtjevima za plovidbenost iz stavka 1. ovoga članka, koji će omogućiti letenje bez ugrožavanja sigurnosti osoba i imovine u zraku i na zemlji.

(3) Podnositelj zahtjeva Agenciji mora predložiti s kojima od zahtjeva za plovidbenost iz stavka 1. ovog članka će dokazati sukladnost.

(4) Projekt, te za njega razvijene crteže i proračune mora izraditi ili ovjeriti ovlaštena organizacija ili zrakoplovni stručnjak. Ukoliko pojedine proračune, analize (npr. primjenom računala) i ispitivanja (npr. ispitivanje materijala bez razaranja, tehnološke probe i ispitivanja epruveta) obavljaju druge ovlaštene ili stručne organizacije odnosno osobe, one moraju ovjeriti zapise o poslu koji su obavile.

Glava 3

Gradnja istraživačkih, eksperimentalnih i znanstvenih zrakoplova

Odobrenje za gradnju zrakoplova

Članak 35.

Prije početka gradnje istraživačkog, eksperimentalnog i znanstvenog zrakoplova voditelj gradnje je dužan od Agencije pribaviti Odobrenje za gradnju zrakoplova.

Program gradnje zrakoplova

Članak 36.

Odobrenje za gradnju istraživačkog, eksperimentalnog i znanstvenog zrakoplova izdaje se na temelju Programa gradnje zrakoplova koji mora sadržavati:

1) predstavljanje zrakoplova:

- a) crtež zrakoplova u tri projekcije,
  - b) osnovne podatke o zrakoplovu, opis namjene za koju se zrakoplov gradi,
  - c) opis zrakoplova: strukture, pogonskih grupa i opreme,
  - d) približne proračune performansi,
  - e) podatke o najvećoj dozvoljenoj masi pri uzlijetanju i položaju težišta,
  - f) kratak opis predviđene tehnologije gradnje i listu materijala, dijelova i opreme koji će biti ugrađeni u zrakoplov;
- 2) podatke o voditelju gradnje;
  - 3) podatke o mjestu na kome će se graditi zrakoplov te o potrebnim tehnološkim postupcima, radionicama, alatu i opremi, kao i o predviđenom vremenu trajanja gradnje;
  - 4) prijedlog zrakoplovnih stručnjaka, uz njihovu pisanu suglasnost;
  - 5) prijedlog zrakoplovnih kontrolora, uz njihovu pisanu suglasnost.

Odobrenje za gradnju istraživačkih, eksperimentalnih i znanstvenih zrakoplova

Članak 37.

(1) Na temelju zahtjeva za izdavanje Odobrenja za gradnju istraživačkog, eksperimentalnog i znanstvenog zrakoplova, Agencija procjenjuje mogućnost gradnje prema programu iz članka 36. ovoga Pravilnika, te u slučaju povoljne procjene izdaje Odobrenje za gradnju.

(2) U Odobrenje za gradnju istraživačkog, eksperimentalnog i znanstvenog zrakoplova unosi se:

- a) proizvođač, tip, model i serijski broj zrakoplova;
- b) ime i prezime voditelja gradnje;
- c) ime i prezime zrakoplovnih stručnjaka uključenih u gradnju;
- d) ime i prezime zrakoplovnih kontrolora uključenih u gradnju;
- e) rok važenja tog odobrenja.

(3) Odobrenje za gradnju istraživačkog, eksperimentalnog i znanstvenog zrakoplova izdaje se sa rokom važenja od 2 godine.

Dnevnik gradnje

Članak 38.

(1) Voditelj gradnje je dužan tijekom cijele gradnje istraživačkog, eksperimentalnog i znanstvenog zrakoplova voditi dnevnik gradnje. U dnevnik gradnje zrakoplova unose se:

- a) podaci iz programa gradnje zrakoplova;
  - b) skice, mjere, vrste materijala i datum izrade dijelova i podsklopova zrakoplova, rezultati izvršenih ispitivanja i važnija zapažanja;
  - c) podaci o upotrijebljenim alatima, mjernim uređajima i dr.;
  - d) zapažanja zrakoplovnih stručnjaka i zrakoplovnih kontrolora;
  - e) skice i postupci izrade i mjere izrađenih glavnih sklopova;
  - f) rezultati izvršenih funkcionalnih proba komandi, motora i drugih sustava na zrakoplovu;
  - g) drugi podaci koje graditelj, zrakoplovni stručnjak za gradnju i kontrolor gradnje smatraju bitnim.
- (2) Točnost podataka unesenih u dnevnik gradnje ovjeravaju zrakoplovni stručnjak i zrakoplovni kontrolor.
- (3) Po završetku gradnje primjerak Dnevnika gradnje predaje se Agenciji.

Produžavanje roka valjanosti Odobrenja za gradnju

Članak 39.

Zahtjev za produženje roka valjanosti Odobrenja za gradnju podnosi se Agenciji, a prilaže mu se obrazloženje te, na uvid, dnevnik gradnje zrakoplova.

Glava 4

Prihvaćanje istraživačkih, eksperimentalnih i znanstvenih zrakoplova

Prihvaćanje zrakoplova

Članak 40.

(1) U svrhu izdavanja Dopuštenja za letenje istraživačkom, eksperimentalnom i znanstvenom zrakoplovu potrebno je obaviti ispitivanja čvrstoće, položaja težišta, te ispitivanja na tlu. Ispitivanjima se mora dokazati sukladnost zrakoplova sa primjenjivim zahtjevima za plovidbenost.

(2) Iznimno od stavka 1. ovog članka, u slučaju detaljne projektne dokumentacije zrakoplova te provedene opsežne računske provjere, Agencija kao dokaz sukladnosti zrakoplova sa pojedinim od zahtjeva za plovidbenost može prihvatiti proračune i analize.

(3) Program ispitivanja mora izraditi ili ovjeriti ovlaštena organizacija ili zrakoplovni stručnjak, a voditelj gradnje zrakoplova podnosi ga Agenciji na prihvaćanje.

Izdavanje Dopuštenja za letenje

Članak 41.

(1) Zahtjev za izdavanje Dopuštenja za letenje istraživačkom, eksperimentalnom i znanstvenom zrakoplovu podnosi se Agenciji, a podnosi ga vlasnik odnosno operator istraživačkog, eksperimentalnog i znanstvenog zrakoplova.

(2) Dopuštenje za letenje istraživačkom, eksperimentalnom i znanstvenom zrakoplovu Agencija izdaje na rok od 1 godine na obrascu iz Dodatka 1 ovoga Pravilnika.

(3) U dopuštenje za letenje unosi se opseg koje ono pokriva te odgovarajuća ograničenja.

Označavanje zrakoplova

Članak 42.

(1) Na istraživačkom, eksperimentalnom i znanstvenom zrakoplovu mora se osim drugih propisanih oznaka, na vidljivom mjestu na vanjskoj strani zrakoplova, najmanje s dvije strane na postojan način nalaziti natpis velikim latiničnim slovima visine najmanje 50 mm u boji koja je u jasnom kontrastu s bojom pozadine:

»ISTRAŽIVAČKI ZRAKOPLOV – RESEARCH AIRCRAFT« odnosno

»EKSPERIMENTALNI ZRAKOPLOV – EXPERIMENTAL AIRCRAFT« odnosno

»ZNANSTVENI ZRAKOPLOV – SCIENTIFIC AIRCRAFT«

(2) U unutrašnjosti zrakoplova mora se na mjestu vidljivom pilotu i putnicima nalaziti natpis velikim latiničnim slovima, visine najmanje 10 mm, bijele boje na crvenoj podlozi:

»OVAJ ZRAKOPLOV NIJE U SKLADU SA STANDARDNIM ZAHTJEVIMA ZA SIGURNOST ZRAKOPLOVA«

»THIS AIRCRAFT DOES NOT COMPLY WITH STANDARD REQUIREMENTS FOR AIRCRAFT SAFETY«

Glava 5 Kontinuirana plovidbenost

Obveza održavanja plovidbenosti

Članak 43.

Vlasnik odnosno operator istraživačkih, eksperimentalnih i znanstvenih zrakoplova mora brinuti da zrakoplov bude održavan u plovidbenom stanju, u skladu s primjenjivim propisima i standardima.

Program održavanja

Članak 44.

(1) Istraživački, eksperimentalni i znanstveni zrakoplovi se moraju održavati prema Programu održavanja zrakoplova kojeg je odobrila Agencija.

(2) Program održavanja se odobrava istovremeno s postupkom izdavanja Dopuštenja za letenje.

(3) Ako je istraživački, eksperimentalni i znanstveni zrakoplov građen izmjenom gotovog zrakoplova, Program održavanja mora biti izrađen uzevši u obzir dostupna iskustva i upute za gotovi zrakoplov (npr. priručnici proizvođača, priručnici razvijeni za vrijeme službe u oružanim snagama, prethodni program održavanja) te očekivane potrebe za održavanjem ugrađenih uređaja i opreme.

(4) Ako je istraživački, eksperimentalni i znanstveni zrakoplov građen prema vlastitom projektu, ili ako nisu dostupni iskustva i upute, Program održavanja je potrebno razviti prema pravilima struke uz pomoć ovlaštene organizacije ili zrakoplovnog stručnjaka.

(5) U Programu održavanja moraju se predvidjeti redoviti pregledi obzirom na nalet, broj letova i kalendarske rokove. U redovitim pregledima mora se predvidjeti provjeravanje statusa provedbe izdanih naredbi o plovidbenosti i servisnih biltena koji se odnose na istraživački, eksperimentalni i znanstveni zrakoplov (ako je građen izmjenom postojećeg zrakoplova) odnosno na njega ugrađene uređaje i opremu.

(6) U Programu održavanja moraju biti navedene komponente i pregledi koje imaju od proizvođača ili Agencije određene rokove trajanja, obnove ili ispitivanja.

Naredbe o plovidbenosti

Članak 45.

(1) Vlasnik odnosno operator istraživačkog, eksperimentalnog i znanstvenog zrakoplova mora osigurati praćenje i provođenje naredbi o plovidbenosti koje su objavile zrakoplovne vlasti projektiranja uređaja i opreme ugrađenih na zrakoplov.

(2) Ako je istraživački, eksperimentalni i znanstveni zrakoplov građen izmjenom postojećeg zrakoplova, vlasnik odnosno operator mora osigurati praćenje i vrednovanje naredbi o plovidbenosti koje su za taj tip i model objavile zrakoplovne vlasti zemlje projektiranja.

(3) Naredbe o plovidbenosti koje izdaje Agencija mogu se odnositi i na istraživačke, eksperimentalne i znanstvene zrakoplove ili na njih ugrađene uređaje i opremu.

(4) Naredbe o plovidbenosti koje izdaje Agencija mogu se odnositi i na uređaje i opremu koja nije certificirana, a upotrebljava se na istraživačkom, eksperimentalnom i znanstvenom zrakoplovu.

Glava 6

Održavanje i popravci istraživačkih, eksperimentalnih i znanstvenih zrakoplova

Upute za održavanje

Članak 46.

(1) Ako je istraživački, eksperimentalni i znanstveni zrakoplov građen prema vlastitom projektu, crtežima i proračunima, uz korištenje sirovog materijala, poluproizvoda, uređaja i opreme te dijelova postojećih zrakoplova, vlasnik odnosno operator zrakoplova mora dostaviti Agenciji na prihvaćanje upute za održavanje tog zrakoplova.

(2) Ako je istraživački, eksperimentalni i znanstveni zrakoplov građen izmjenom postojećeg zrakoplova, vlasnik odnosno operator zrakoplova mora brinuti da poslovi održavanja i popravci zrakoplova budu obavljani prema uputama proizvođača zrakoplova. Pri tome je potrebno obratiti pažnju na izmjene zrakoplova, ugrađene uređaje i opremu te njihov utjecaj na poslove održavanja.

Organizacije i osobe za održavanje

Članak 47.

(1) Poslove održavanja istraživačkog, eksperimentalnog i znanstvenog zrakoplova može obavljati organizacija koja ga je izgradila, u opsegu radova za koji posjeduje stručnu osposobljenost, alat i opremu.

(2) Specifične poslove održavanja istraživačkog, eksperimentalnog i znanstvenog zrakoplova (obnova motora ili propelera, kalibriranje instrumenata, ispitivanje bez razaranja i sl.) može obavljati odgovarajuće osposobljena pravna ili fizička osoba, koja posjeduje potreban alat i opremu i koju je odobrila ili prihvatila Agencija.

(3) U slučaju potrebe da redovito održavanje istraživačkog, eksperimentalnog i znanstvenog zrakoplova obavlja organizacija koja ga nije izgradila ili fizička osoba, opseg tog održavanja podložan je odobrenju kroz odobrenje programa održavanja.

Glava 7

Izmjene istraživačkih, eksperimentalnih i znanstvenih zrakoplova

Odobrenje izmjene istraživačkih, eksperimentalnih i znanstvenih zrakoplova

Članak 48.

(1) Za odobrenje izmjene istraživačkih, eksperimentalnih i znanstvenih zrakoplova operator podnosi zahtjev Agenciji.

(2) Uz zahtjev je potrebno priložiti prijedlog projekta, program obavljanja radova, prijedlog specijalista ili organizacije koji će obaviti izmjenu te po potrebi program ispitivanja.

(3) Dokumente u prilogu mora izraditi ili ovjeriti odobrena organizacija ili zrakoplovni stručnjak.

Obavljanje izmjena zrakoplova

Članak 49.

Izmjene istraživačkih, eksperimentalnih i znanstvenih zrakoplova se moraju biti zabilježene u tehničkom dnevniku zrakoplova i koje su ovjerali zrakoplovni stručnjak i zrakoplovni kontrolor.

Ispitivanje prema programu

Članak 50.

Nakon obavljanja izmjene, obavlja se ispitivanje, a po završetku ispitivanja Agenciji se podnosi izvješće sastavljeno na temelju ishoda ispitivanja. Ispitivanje mora biti obavljeno prema programu ispitivanja priloženom uz zahtjev za odobrenje izmjene.

DIO ČETVRTI AMATERSKI GRAĐENI ZRAKOPLOVI

Glava **1** **Opće odredbe**

Primjena

Članak 51.

Ovim Dijelom propisuje se projektiranje, prihvaćanje, gradnja, izmjene, kontinuirana plovidbenost te održavanje i popravci amaterski građenih zrakoplova.

Graditelj

Članak 52.

(1) Amaterski graditi zrakoplov mogu fizičke osobe ili neprofitna udruga amatera (u daljnjem tekstu: graditelj).

(2) Ako je graditelj neprofitna udruga amatera, ona u odnosu prema Agenciji mora biti zastupana od strane ovlaštenog predstavnika koji mora biti prihvatljiv Agenciji.

Glava **2** **Projektiranje amaterski građenog zrakoplova**

Projekt

Članak 53.

(1) Amaterski se mogu graditi sve vrste zrakoplova najveće mase pri uzlijetanju manje od 2730 kg koji osim pilota mogu ponijeti još najviše 5 (pet) osoba.

(2) Za amaterski građeni zrakoplov može se osim certificiranih i necertificiranih zrakoplovnih motora i opreme koristiti prilagođene ne-zrakoplovne motore i opremu. Iznimno od toga, Agencija može prihvatiti gradnju motora i opreme za upotrebu na zrakoplovu.

Zahtjevi za plovidbenost

Članak 54.

(1) Popis prihvatljivih zahtjeva za plovidbenost sastavlja i na svojoj internetskoj stranici objavljuje Agencija.

(2) Amaterski građen zrakoplov mora biti zadovoljavajuće čvrst, stabilan i upravljiv, u skladu sa zahtjevima za plovidbenost iz stavka 1. ovog članka, koji će omogućiti letenje bez ugrožavanja sigurnosti osoba i imovine u zraku i na zemlji.

(3) Podnositelj zahtjeva Agenciji mora predložiti s kojima od zahtjeva za plovidbenost iz stavka 1. ovog članka će dokazati sukladnost.

(4) U tijeku amaterske gradnje zrakoplova može se u taj zrakoplov ugraditi certificirani dio, uređaj i oprema bez obzira na to da li su oni novi ili već korišteni, te da li imaju propisanu potvrdu o otpuštanju u uporabu.

(5) Osim certificiranih mogu se ugraditi i necertificirani zrakoplovni dijelovi, uređaji i oprema te druga oprema po potrebi prilagođena uporabi na zrakoplovu.

Pretprojekt amaterski građenog zrakoplova

Članak 55.

(1) Pretprojekt za amatersku gradnju zrakoplova mora se izraditi prije podnošenja zahtjeva za izdavanje Dozvole za gradnju iz članka 60. ovoga Pravilnika

(2) Pretprojekt za amatersku gradnju zrakoplova mora sadržavati:

a) crtež zrakoplova u tri projekcije,

b) osnovne podatke o zrakoplovu,

c) opis zrakoplova, strukture pogonskih skupina i opreme,

d) približne proračune performansi,

e) podatke o najvećoj dozvoljenoj masi pri uzlijetanju i položaju težišta,

f) kratak opis predviđene tehnologije gradnje i listu materijala, dijelova i opreme koji će biti ugrađeni u zrakoplov.

Glava 3

Gradnja amaterski građenog zrakoplova

Načini amaterske gradnje

Članak 56.

Amaterski se zrakoplov može graditi:

a) prema vlastitim crtežima i proračunima, uz korištenje sirovog materijala, poluproizvoda, te gotovih uređaja i opreme;

b) prema već provjerenim crtežima uz korištenje sirovog materijala i poluproizvoda;

c) sklapanjem od kompleta dijelova prema uputi, uz uvjet da udio amaterskog rada u gradnji iznosi najmanje 51%.

Nadzor nad gradnjom

Članak 57.

(1) Graditelj amaterski gradi zrakoplov pod nadzorom zrakoplovnog stručnjaka i zrakoplovnog kontrolora.

(2) Ako je graditelj ujedno prihvatljiv i kao zrakoplovni stručnjak ili zrakoplovni kontrolor, Agencija može prihvatiti da graditelj obavlja i poslove zrakoplovnog stručnjaka ili zrakoplovnog kontrolora.

(3) Graditelj ne može za istu gradnju obavljati i poslove zrakoplovnog stručnjaka i poslove zrakoplovnog kontrolora.

(4) U pojedinim slučajevima gradnje prema provjerenom projektu, jedna osoba može obavljati i poslove zrakoplovnog stručnjaka i zrakoplovnog kontrolora, ako je za to prihvatljiva Agenciji.

Dužnost zrakoplovnog stručnjaka

Članak 58.

Zrakoplovni stručnjak pri nadzoru gradnje amaterski građenog zrakoplova obavlja sljedeće poslove:

a) pregledava i ovjerava tehničku dokumentaciju za amatersku gradnju zrakoplova;

b) tijekom amaterske gradnje zrakoplova prati način primjene tehničke dokumentacije na taj zrakoplov;

c) upozorava na greške koje je uočio tijekom pregleda tehničke dokumentacije;

d) obavještava kontrolora gradnje o svim nesukladnostima uočenima tijekom amaterskog građenja pojedinog zrakoplova;

e) pruža stručnu pomoć pri izradi programa ispitivanja amaterski građenih zrakoplova, sudjeluje u tom ispitivanju i potpisuje pisani izvještaj o izvršenom ispitivanju;

f) daje pisani prijedlog za izdavanje Dopuštenja za letenje i predlaže ograničenja u korištenju koja se upisuju u to dopuštenje;

g) pruža stručnu pomoć pri izradi priručnika za letenje i uputa za održavanje zrakoplova;

h) podnosi pisano izvješće Agenciji o zapažanjima tijekom korištenja amaterski građenog zrakoplova, kao i prijedlog za izmjenu ograničenja u njegovu korištenju.

Dužnost zrakoplovnog kontrolora

Članak 59.

Zrakoplovni kontrolor pri nadzoru gradnje amaterski građenog zrakoplova obavlja sljedeće poslove:

- a) nadzire amatersku gradnju zrakoplova u pogledu pravilne upotrebe materijala i pravilne primjene tehnoloških postupaka;
- b) daje upute graditelju tijekom obavljanja gradnje;
- c) daje pisani prijedlog za izdavanje Dopuštenja za letenje amaterski građenog zrakoplova;
- d) pruža stručnu pomoć pri izradi upute o načinu održavanja amaterski građenog zrakoplova;

Dozvola za amatersku gradnju

Članak 60.

(1) Prije početka gradnje graditelj je dužan od Agencije pribaviti Dozvolu za amatersku gradnju zrakoplova. Uz zahtjev za izdavanje Dozvole za amatersku gradnju zrakoplova graditelj podnosi:

- a) pretprojekt amaterski građenog zrakoplova iz članka 55. ovoga Pravilnika;
- b) podatke o graditelju;
- c) podatke o mjestu na kome će se graditi zrakoplov i o potrebnim radionicama, alatu i opremi, kao i o predviđenom vremenu gradnje;
- d) prijedlog zrakoplovnog stručnjaka, uz njegovu pisanu suglasnost;
- e) prijedlog kontrolora gradnje, uz njegovu pisanu suglasnost.

(2) Na osnovu zahtjeva za izdavanje Dozvole za amatersku gradnju zrakoplova, Agencija procjenjuje mogućnost gradnje po pretprojektu iz članka 55. ovoga Pravilnika, te u slučaju povoljne procjene izdaje Dozvolu za amatersku gradnju zrakoplova. U Dozvolu za amatersku gradnju zrakoplova unose se:

- a) ime i prezime, odnosno naziv graditelja;
- b) podaci o vrsti, kategoriji i namjeni zrakoplova;
- c) ime i prezime zrakoplovnog stručnjaka;
- d) ime i prezime zrakoplovnog kontrolora;
- e) rok valjanosti te dozvole.

Rok valjanosti Dozvole za amatersku gradnju

Članak 61.

(1) Dozvola za amatersku gradnju zrakoplova izdaje se s rokom valjanosti od 5 godina.

(2) Zahtjev za produžavanje roka valjanosti Dozvole za amatersku gradnju zrakoplova podnosi se Agenciji, a prilaže mu se na uvid dnevnik gradnje zrakoplova.

Dnevnik gradnje

Članak 62.

(1) Graditelj je dužan tijekom cijele gradnje zrakoplova voditi dnevnik gradnje. U dnevnik gradnje zrakoplova unose se:

- a) podaci iz dozvole za amatersku gradnju zrakoplova;
- b) skice, mjere, vrste materijala i datum izrade dijelova i podsklopova zrakoplova, rezultati izvršenih ispitivanja i važnija zapažanja;
- c) podaci o upotrijebljenim alatima, mjernim uređajima i dr.;
- d) zapažanja zrakoplovnog stručnjaka za gradnju;
- e) skice i postupci izrade i mjere izrađenih glavnih sklopova;
- f) rezultati izvršenih funkcionalnih proba komandi i drugih sustava na zrakoplovu;
- g) drugi podaci koje graditelj, zrakoplovni stručnjak za gradnju i zrakoplovni kontrolor smatraju bitnim.

(2) Točnost podataka u dnevniku gradnje zrakoplova ovjeravaju zrakoplovni stručnjak i zrakoplovni kontrolor.

(3) Po završetku gradnje primjerak Dnevnika gradnje predaje se Agenciji.

Obveza nadzora

Članak 63.

(1) Graditelj je dužan tijekom amaterske gradnje zrakoplova, a najkasnije prije sastavljanja sklopova koji se sklopljeni ne mogu prekontrolirati u pogledu sukladnosti projektu, upotrijebljenog materijala i tehnologije, tolerancija i kvalitete izrade, obavijestiti zrakoplovnog stručnjaka i kontrolora i omogućiti im kontrolu tih sklopova.

(2) Obavljenju kontrolu iz stavka 1. ovog članka zrakoplovni stručnjak i zrakoplovni kontrolor ovjeravaju u dnevniku gradnje zrakoplova.

Glava 4

Prihvaćanje amaterski građenog zrakoplova

Prihvaćanje tehničke dokumentacije

Članak 64.

(1) Ako se amaterski zrakoplov gradi po vlastitim crtežima i proračunima nakon izdavanja Dozvole za amatersku gradnju zrakoplova, graditelj mora Agenciji podnijeti na prihvaćanje sljedeću tehničku dokumentaciju zrakoplova koju je ovjerio zrakoplovni stručnjak:

- a) proračun masa svih dijelova zrakoplova, korisnog tereta, goriva i maziva i mase pilota, kao i proračun položaja težišta i najveće mase zrakoplova u letu;
- b) aerodinamički proračun zrakoplova te procjenu stabilnosti i upravljivosti;
- c) crtež zrakoplova u tri projekcije, crteže glavnih sklopova i posebno složenih sklopova, kao i crteže detalja prema kojima se dijelovi zrakoplova mogu dimenzionirati i izraditi;
- d) proračun čvrstoće glavnih nosećih elemenata zrakoplova, kao i rezultate ispitivanja krutosti zrakoplova, ako su ti elementi neuobičajeni u pogledu njihove konstrukcije;
- e) popis reprodukcioni materijala, poluproizvoda i gotovih proizvoda od kojih će se graditi zrakoplov;
- f) popis alata nužnih za gradnju (na primjer: naprave za sklapanje krila i trupa i dr.);
- g) opis glavnih tehnologija gradnje.

(2) Ako tehnička dokumentacija za gradnju zrakoplova po vlastitim crtežima i proračunima ne odgovara zahtjevima iz stavka 1. ovog članka, bit će potrebno obaviti dodatna ispitivanja koja će nadomjestiti nepotpunost dokumentacije.

(3) Ako graditelj amaterski gradi zrakoplov prema već provjerenim crtežima ili sklapanjem od dijelova prema uputi proizvođača, tehnička dokumentacija mora sadržavati podatke iz stavka 2. točka c), e), f) i g) ovog članka te podatke o porijeklu projekta, o projektantu zrakoplova i o zrakoplovima građenima prema toj dokumentaciji.

Povjerenstvo za prihvaćanje zrakoplova

Članak 65.

(1) Povjerenstvo za prihvaćanje amaterski građenog zrakoplova čine:

- a) graditelj;
- b) zrakoplovni stručnjak uključen u nadzor gradnje;
- c) zrakoplovni kontrolor uključen u nadzor gradnje;
- d) osoba koja će obavljati ispitivanje zrakoplova u letu;
- e) predstavnik Agencije.

(2) Povjerenstvo iz stavka 1. ovog članka mora nakon završetka gradnje utvrditi da je zrakoplov izgrađen prema prihvaćenoj tehničkoj dokumentaciji, da su radovi obavljeni u skladu s pravilima struke te da prilikom ispitivanja nisu uočene osobine koje bi zrakoplov činile opasnim za ispitivanje u letu.

Dozvola za ispitivanje u letu

Članak 66.

(1) Nakon završetka gradnje, amaterski građeni zrakoplov se ispituje u letu. Na zahtjev graditelja, a prema prijedlogu povjerenstva za prihvaćanje zrakoplova iz članka 65. ovoga Pravilnika, Agencija izdaje dozvolu za ispitivanje zrakoplova u letu.

(2) Uz zahtjev iz stavka 1. ovog članka, podnosi se sljedeća dokumentacija:

- a) dnevnik gradnje zrakoplova;
- b) nacrt uputa za korištenje zrakoplova;
- c) pisani pristanak osobe koja će obavljati ispitivanje zrakoplova u letu;
- d) pisani pristanak nosioca prava raspolaganja aerodromom sa kojeg će se obavljati ispitivanje zrakoplova u letu;
- e) polica obveznog osiguranja;
- f) odobrenje nadležne službe kontrole letenja, ako je potrebno;
- g) kalendarski period u kojem će se obavljati ispitivanja zrakoplova;
- h) izvještaj o obavljenim ispitivanjima i probama;
- i) program ispitivanja u letu.

Osoba za ispitivanje u letu

Članak 67.

Ispitivanja amaterski građeni zrakoplova u letu može obavljati osoba koje ima važeću dozvolu pilota odgovarajuću za predmetnu vrstu zrakoplova, najmanje 100 sati samostalnog letenja i Agenciji je prihvatljiva za obavljanje ispitivanja u letu.

Ispitivanje u letu

Članak 68.

(1) Ispitivanje amaterski građeni zrakoplova u letu mora obuhvatiti najmanje:

- 1) za amaterski građeni avion ili motornu jedrilicu:
  - a) 20 sati letenja i 60 slijetanja;
  - b) penjanje na plafon leta;

- c) let koji odgovara najvećoj autonomiji leta skraćen za 20 minuta;
  - d) letove najvećih brzina za određene konfiguracije zrakoplova (položaj stajnog trapa i zakrilaca);
  - e) letove pod uvjetima graničnih položaja težišta zrakoplova;
  - f) letove na napadnom kutu bliskom slomu uzgona;
- 2) za amaterski građenu jedrilicu bez vlastitog pogona ili s pomoćnim motorom:
- a) 10 sati letenja i 30 slijetanja;
  - b) izvođenje lijevih i desnih zaokreta;
  - c) uzlijetanje i penjanje u aeroprezi;
  - d) uzlijetanje i penjanje pomoću autovitla;
  - e) uzlijetanje i penjanje na ostale načine predviđene u uputi za korištenje amaterski građenog zrakoplova;
  - f) letove najvećih brzina za određene konfiguracije zrakoplova (razni mogući položaji uzgonskih površina, kormila i površina koje stvaraju otpore u letu);
  - g) letove na napadnom kutu bliskom slomu uzgona;
  - h) uključivanje pomoćnog motora u letu, ako je ugrađen;
- 3) za amaterski građen helikopter:
- a) 20 sati letenja i 60 slijetanja;
  - b) penjanje na plafon leta;
  - c) let koji odgovara najvećoj autonomiji leta skraćen za 20 minuta;
  - d) letove najvećih brzina;
  - e) letove pod uvjetima graničnih položaja težišta zrakoplova;
  - f) lebdenje;
- 4) za amaterski građen žiroplan:
- a) 20 sati letenja i 60 slijetanja;
  - b) penjanje na plafon leta;
  - c) let koji odgovara najvećoj autonomiji leta skraćen za 20 minuta;

- d) letove najvećih brzina;
- e) letove pod uvjetima graničnih položaja težišta zrakoplova;
- 5) za amaterski građen balon:
  - a) 5 sati letenja i 20 slijetanja;
  - b) penjanje do predviđenog plafona leta;
  - c) proba rada naprava za zakretanje i smanjivanje uzgona;
  - d) proba upravljivosti pri najnižem dopuštenom tlaku goriva;
  - e) najveću dopuštenu brzinu penjanja i spuštanja;
  - f) vezani let uz najveću dopuštenu masu na uzlijetanju uvećanu faktorom opterećenja;
- 6) za amaterski građen zračni brod:
  - a) 10 sati letenja i 30 slijetanja;
  - b) penjanje do predviđenog plafona leta;
  - c) stabilnost i upravljivost u cijelom rasponu brzina zrakoplova;
  - d) izvođenje lijevih i desnih zaokreta u cijelom rasponu brzina;
  - e) proba naprava za smanjivanje uzgona;
  - f) lebdenje;
  - g) najveću dopuštenu brzinu penjanja i spuštanja;
  - h) vezani let uz najveću dopuštenu masu na uzlijetanju uvećanu faktorom opterećenja.

(2) Ako su ranije obavljena ispitivanja u letu amaterski građenog zrakoplova koji je građen prema istome projektu, trajanje ispitivanja u letu i broj letova mogu biti smanjeni na trećinu vrijednosti navedene u stavku 1. ovog članka.

Ograničenja pri ispitivanju

Članak 69.

(1) Pri ispitivanju amaterski građenog zrakoplova u letu ne smiju se obavljati grubi manevri ili akrobacije, osim ako je to predviđeno programom ispitivanja.

(2) Ispitivanje u letu amaterski građenog zrakoplova mora se obavljati iznad nenaseljenog područja.

Prisutnost povjerenstva

Članak 70.

Svako pojedinačno ispitivanje amaterski građenog zrakoplova sa zemlje su dužna promatrati najmanje tri člana povjerenstva iz članka 65. ovoga Pravilnika ili ispitivanje mora biti zabilježeno na videosnimci.

Izdavanje Dopuštenja za letenje

Članak 71.

(1) Nakon uspješno završenog ispitivanja u letu graditelj Agenciji podnosi zahtjev za izdavanje Dopuštenja za letenje.

(2) Uz zahtjev iz stavka 1. ovog članka podnosi se:

a) dozvola za ispitivanje amaterski građenog zrakoplova u letu;

b) izvještaj povjerenstva iz članka 65. ovoga Pravilnika o rezultatima ispitivanja amaterski građenog zrakoplova u letu, sa prijedlogom za izdavanje Dopuštenja za letenje uz predložena ograničenja u korištenju tog zrakoplova;

c) polica obveznog osiguranja iz koje je vidljivo da vrijedi za zrakoplov kome je izdano Dopuštenje za letenje.

(3) Dopuštenje za letenje amaterski građenog zrakoplova Agencija izdaje na rok od 1 godine na obrascu iz Dodatka 1 ovoga Pravilnika.

(4) U Dopuštenje za letenje unosi se opseg koje ono pokriva te odgovarajuća ograničenja.

Provjera plovidbenosti

Članak 72.

(1) Provjera plovidbenosti uključuje pregled dokumentacije i zrakoplova te provjeru u letu.

(2) Vlasnik odnosno operator zrakoplova mora osigurati posadu zrakoplova potrebnu za obavljanje provjere zrakoplova u letu.

(3) Prilikom obavljanja provjere u letu, predstavnik Agencije se ne mora nalaziti u zrakoplovu.

Produžavanje valjanosti Dopuštenja za letenje

Članak 73.

(1) Zahtjev za produžavanje valjanosti Dopuštenja za letenje amaterski građenog zrakoplova podnosi se Agenciji, a podnosi ga vlasnik odnosno operator.

(2) Prilikom produžavanja valjanosti Dopuštenja za letenje Agencija obavlja provjeru plovidbenosti zrakoplova.

(3) Produžavanje valjanosti Dopuštenja za letenje Agencija izdaje na rok od 1 godine.

Označavanje zrakoplova

Članak 74.

(1) Na amaterski građenom zrakoplovu mora se, osim drugih propisanih oznaka, na vidljivom mjestu na vanjskoj strani zrakoplova, najmanje sa dvije strane na postojan način nalaziti natpis velikim latiničnim slovima visine najmanje 50 mm u boji koja je u jasnom kontrastu s bojom pozadine:

»AMATERSKI GRAĐEN ZRAKOPLOV – AMATEUR BUILT AIRCRAFT«

(2) U unutrašnjosti zrakoplova mora se na mjestu vidljivom pilotu i putnicima nalaziti natpis velikim latiničnim slovima, visine najmanje 10 mm, bijele boje na crvenoj podlozi:

»OVAJ ZRAKOPLOV NIJE U SKLADU SA STANDARDNIM ZAHTJEVIMA ZA SIGURNOST ZRAKOPLOVA«

»THIS AIRCRAFT DOES NOT COMPLY WITH STANDARD REQUIREMENTS FOR AIRCRAFT SAFETY«

Glava 5

Kontinuirana plovidbenost amaterski građenog zrakoplova

Obveza održavanja plovidbenosti

Članak 75.

Vlasnik odnosno operator amaterski građenog zrakoplova mora brinuti da zrakoplov bude održavan u plovidbenom stanju, u skladu s primjenjivim propisima i standardima.

Program održavanja

Članak 76.

(1) Amaterski građeni zrakoplov se mora održavati prema programu održavanja kojeg je odobrila Agencija.

(2) Program održavanja amaterski građenog zrakoplova mora biti izrađen uzimajući u obzir dostupna iskustva i upute (priručnik od projektanta zrakoplova, priručnik od proizvođača kompleta dijelova), a ako oni nisu dostupni Program održavanja je potrebno razviti uz pomoć zrakoplovnog stručnjaka.

(3) U Programu održavanja moraju se predvidjeti redoviti pregledi s obzirom na nalet, broj letova i kalendarske rokove te godišnji pregled koji se u pravilu obavlja prije provjere plovidbenosti. U pregledima se mora predvidjeti provjeravanje statusa provedenosti izdanih naredbi o plovidbenosti i servisnih biltena koji se odnose na amaterski građeni zrakoplov odnosno na njega ugrađene uređaje i opremu.

(4) U Programu održavanja moraju biti navedene komponente koje imaju od proizvođača ili Agencije određene rokove trajanja, obnove ili ispitivanja.

(5) Program održavanja se odobrava istovremeno s postupkom izdavanja Dopuštenja za letenje.

Program održavanja za tip zrakoplova

Članak 77.

Program održavanja za tip amaterski građenog zrakoplova može se odobriti u posebnom postupku i tada je prihvatljiv za sve amaterski građene zrakoplove toga tipa, pod uvjetom da izmjene pojedinih primjeraka nisu takve da zahtijevaju izmjenu programa.

Naredbe o plovidbenosti

Članak 78.

(1) Vlasnik odnosno operator amaterski građenog zrakoplova mora provjeriti provođenje dostupnih Naredbi o plovidbenosti koje su objavile zrakoplovne vlasti projektiranja amaterski građenog zrakoplova ili na njega ugrađenih uređaja i opreme.

(2) Naredbe o plovidbenosti koje izdaje Agencija mogu se odnositi i na amaterski građene zrakoplove ili na njih ugrađene uređaje i opremu.

Servisna pisma (bilteni)

Članak 79.

Vlasnik odnosno operator amaterski građenog zrakoplova mora vrednovati dostupna servisna pisma (biltene) koje je proizvođač kompleta dijelova amaterski građenog zrakoplova ili proizvođač uređaja i opreme ugrađenih na amaterski građeni zrakoplov označio kao obvezne.

Glava 6

Održavanje i popravci amaterski građenog zrakoplova

Upute za održavanje

Članak 80.

(1) Vlasnik odnosno operator amaterski građenog zrakoplova mora brinuti da poslovi održavanja i popravci zrakoplova budu obavljani prema dostupnim uputama proizvođača kompleta dijelova amaterski građenog zrakoplova, uputama projektanta zrakoplova ili proizvođača uređaja i opreme ugrađenih na amaterski građeni zrakoplov.

(2) Ako navedene upute ne postoje, graditelj mora predložiti upute za održavanje i popravak zrakoplova, koje je ovjerio zrakoplovni stručnjak.

Osobe za održavanje

Članak 81.

(1) Poslove održavanja amaterski građenog zrakoplova kojem je vlasnik ili suvlasnik, može obavljati graditelj, u opsegu radova za koji posjeduje stručnu osposobljenost, alat i opremu.

(2) Poslove održavanja amaterski građenog zrakoplova može obavljati i odgovarajuće osposobljena pravna ili fizička osoba, koja posjeduje potreban alat i opremu i koju je odobrila Agencija.

(3) Specifične poslove održavanja amaterski građenog zrakoplova (obnova motora ili propelera, kalibriranje i popravak instrumenata, ispitivanje bez razaranja i sl.) može obavljati odgovarajuće osposobljena pravna ili fizička osoba, koja posjeduje potreban alat i opremu i prihvatljiva je Agenciji.

(4) Pojedine jednostavnije poslove održavanja amaterski građenog zrakoplova može uz odobrenje Agencije putem odobrenja Programa održavanja obavljati i pilot vlasnik/suvlasnik amaterski građenog zrakoplova koji nije ujedno i graditelj ako posjeduje pilotsku dozvolu za taj zrakoplov i svoju sposobnost za obavljanje tih poslova je dokazao Agenciji.

(5) Poslovi održavanja koje može obavljati pilot vlasnik amaterski građenog zrakoplova moraju biti posebno označeni u programu održavanja zrakoplova.

Glava 7 **Izmjene amaterski građenog zrakoplova**

Odobrenje izmjene amaterski građenog zrakoplova

Članak 82.

Za odobrenje izmjene amaterski građenog zrakoplova operator podnosi zahtjev Agenciji. Uz zahtjev je potrebno priložiti prijedlog projekta, program obavljanja radova, prijedlog organizacije ili osobe koje će obaviti izmjenu te u slučaju potrebe i program ispitivanja. Dokumente u prilogu mora izraditi ili ovjeriti zrakoplovni stručnjak.

Izmjena zrakoplova

Članak 83.

Izmjene amaterski građenog zrakoplova i njihov tijek moraju biti zabilježene u tehničkom dnevniku zrakoplova i moraju ih ovjeriti zrakoplovni stručnjak i zrakoplovni kontrolor.

Ispitivanje nakon izmjene

Članak 84.

U slučaju potrebe za ispitivanjem amaterski građenog zrakoplova nakon obavljanja izmjene, po završetku ispitivanja Agenciji se podnosi izvješće sastavljeno na temelju ishoda ispitivanja. Ispitivanje mora biti obavljeno prema programu ispitivanja priloženom uz zahtjev za odobrenje izmjene.

DIO PETI BIVŠI VOJNI ZRAKOPLOVI

Glava 1 **Opće odredbe**

Primjena

Članak 85.

Ovim Dijelom propisuje se prihvaćanje, obnova, izmjene, kontinuirana plovidbenost te održavanje i popravci bivših vojnih zrakoplova.

Glava 2 Obnova bivšeg vojnog zrakoplova

Odobrenje za obnovu

Članak 86.

Prije početka obnove bivšeg vojnog zrakoplova voditelj obnove je dužan od Agencije pribaviti Odobrenje za obnovu bivšeg vojnog zrakoplova.

Izjava voditelja obnove

Članak 87.

Voditelj obnove bivšeg vojnog zrakoplova dužan je Agenciji dostaviti potpisanu izjavu da poznaje propise primjenjive za proces obnove te da će u procesu obnove osigurati njihovu primjenu.

Program obnove

Članak 88.

Odobrenje za obnovu bivšeg vojnog zrakoplova izdaje se na temelju Programa obnove bivšeg vojnog zrakoplova koji mora sadržavati:

1) predstavljanje zrakoplova:

a) skice zrakoplova u tri projekcije,

b) osnovne podatke o zrakoplovu (proizvođač, tip, model, namjena, godina projektiranja, godina gradnje primjerka koji će se obnavljati, period upotrebe),

c) opis zrakoplova, strukture, pogonskih grupa i opreme,

d) približne podatke o performansama,

e) podatke o najvećoj dozvoljenoj masi pri uzlijetanju,

2) preliminarni opis nedostataka, neispravnosti i nesukladnosti s izvornim projektom ili propisima;

3) podatke o mjestu na kome će se obnavljati zrakoplov i o potrebnim tehnološkim postupcima, radionicama, alatu i opremi, kao i o predviđenom trajanju obnove;

4) prijedlog specijalista ili organizacija za obavljanje posebnih radova obnove (npr. popravak drvenih struktura, presvlačenje platnom, zavarivanje, izrada i popravak aluminijskih struktura, NDT, popravak radio opreme i instrumenata, revizija i popravak klipnih, turbinskih motora i propelera);

5) prijedlog voditelja obnove;

6) prijedlog zrakoplovnih stručnjaka uključenih u obnovu, uz njihovu pisanu suglasnost;

7) prijedlog zrakoplovnih kontrolora uključenih u obnovu, uz njihovu pisanu suglasnost.

Izdavanje Odobrenja za obnovu bivšeg vojnog zrakoplova

Članak 89.

(1) Na temelju zahtjeva za izdavanje Odobrenja za obnovu bivšeg vojnog zrakoplova Agencija procjenjuje mogućnost obnove prema programu iz članka 88. ovoga Pravilnika, te u slučaju povoljne procjene izdaje Odobrenje za obnovu bivšeg vojnog zrakoplova.

(2) U Odobrenje za obnovu bivšeg vojnog zrakoplova unosi se:

a) podaci o vrsti, kategoriji i namjeni zrakoplova;

b) ime i prezime voditelja obnove;

c) ime i prezime zrakoplovnih stručnjaka uključenih u obnovu;

d) ime i prezime zrakoplovnih kontrolora uključenih u obnovu;

e) rok valjanosti tog odobrenja.

(3) Odobrenje za obnovu bivšeg vojnog zrakoplova izdaje se sa rokom valjanosti od 5 godina.

Dnevnik obnove

Članak 90.

(1) Voditelj obnove je dužan osigurati da se tijekom cijele obnove bivšeg vojnog zrakoplova vodi dnevnik obnove. U dnevnik obnove unose se:

a) podaci iz Odobrenja za obnovu bivšeg vojnog zrakoplova;

b) zapisi o pojedinim obavljenim radovima;

c) skice, mjere, vrste materijala i datum izrade dijelova i podsklopova zrakoplova, rezultati izvršenih ispitivanja i važnija zapažanja;

d) podaci o upotrijebljenim alatima, mjernim uređajima i dr.;

e) rezultati izvršenih funkcionalnih proba komandi i drugih sustava na zrakoplovu;

- f) zapažanja zrakoplovnog stručnjaka i kontrolora;
  - g) drugi podaci koje voditelj obnove, zrakoplovni stručnjak i kontrolor smatraju bitnim.
- (2) Točnost podataka upisanih u dnevnik obnove ovjerava voditelj obnove.
- (3) Po završetku obnove primjerak Dnevnika obnove predaje se Agenciji.

Korištenje nadomjesnih dijelova

Članak 91.

- (1) U tijeku obnove bivšeg vojnog zrakoplova, da bi se nadomjestilo neispravan ili nedostajući dio, mogu se u taj zrakoplov ugraditi certificirani zrakoplovni dijelovi, uređaji i oprema bez obzira na to da li su oni novi ili već korišteni, te da li imaju propisanu potvrdu o otpuštanju u uporabu.
- (2) Osim certificiranih mogu se ugraditi i necertificirani zrakoplovni dijelovi, uređaji i oprema te druga oprema po potrebi prilagođena uporabi na zrakoplovu.
- (3) Pri gradnji zrakoplova potrebno je za komponente koje nisu certificirani zrakoplovni dijelovi dokazati prikladnost za namjeravanu uporabu.

Produžavanje roka Odobrenja za obnovu

Članak 92.

Zahtjev za produžavanje roka važenja Odobrenja za obnovu bivšeg vojnog zrakoplova podnosi se Agenciji, a prilaže mu se obrazloženje, te na uvid dnevnik obnove zrakoplova.

Glava 3 Prihvaćanje bivšeg vojnog zrakoplova

Prihvaćanje projekta

Članak 93.

- (1) Projekt bivšeg vojnog zrakoplova prihvaća se bez postupka validacije, uz pretpostavku da su zrakoplovi toga tipa provjereni u upotrebi u oružanim snagama.
- (2) Prototipovi i drugi zrakoplovi neprovjerenih projekata koji su razvijani s namjerom da budu korišteni u vojne svrhe, ali nisu bili u upotrebi, prema ovom Pravilniku smatraju se povijesnim odnosno istraživačkim, eksperimentalnim ili znanstvenim zrakoplovima.

Prihvaćanje bivšeg vojnog zrakoplova

Članak 94.

(1) U svrhu izdavanja Dopuštenja za letenje bivšem vojnom zrakoplovu potrebno je obaviti ispitivanja čvrstoće, položaja težišta, te ispitivanja u letu prema programu ispitivanja prihvaćenom od Agencije. Program ispitivanja bivšeg vojnog zrakoplova predlaže voditelj obnove zrakoplova uz suglasnost zrakoplovnog stručnjaka.

(2) Iznimno, uz uvjet da je dostupna dostatna dokumentacija o korištenju, održavanju i obavljenim obnovama zrakoplova, Agencija umjesto ispitivanja iz stavka 1. ovog članka kao dokaz plovidbenosti pojedinog zrakoplova, može prihvatiti dnevnik obnove zrakoplova s opisom korištenih dijelova, materijala i postupaka.

Povjerenstvo za prihvaćanje zrakoplova

Članak 95.

(1) Povjerenstvo za prihvaćanje bivšeg vojnog zrakoplova čine:

- a) voditelj obnove predmetnog zrakoplova;
- b) zrakoplovni stručnjak uključen u obnovu;
- c) zrakoplovni kontrolor uključen u obnovu;
- d) osoba koja će obavljati ispitivanje zrakoplova u letu;
- e) predstavnik Agencije.

(2) Povjerenstvo iz stavka 1. ovog članka mora nakon obnove utvrditi da je zrakoplov obnovljen prema odobrenim programu obnove, da su radovi obavljeni u skladu s pravilima struke te da prilikom ispitivanja nisu uočene osobine koje bi zrakoplov činile opasnim za ispitivanje u letu.

Dozvola za ispitivanje u letu

Članak 96.

(1) Nakon završetka obnove, bivši vojni zrakoplov se mora ispitati u letu.

(2) Na zahtjev vlasnika, a prema prijedlogu Povjerenstva za prihvaćanje zrakoplova, Agencija izdaje dozvolu za ispitivanje zrakoplova u letu.

(3) Uz zahtjev iz stavka 2. ovog članka, podnosi se sljedeća dokumentacija:

- a) dnevnik obnove zrakoplova;
- b) prethodna uputa za korištenje zrakoplova;
- c) pisani pristanak osobe koja će obavljati ispitivanje zrakoplova u letu;
- d) pisani pristanak nosioca prava raspolaganja aerodromom sa kojega će se obavljati ispitivanje zrakoplova u letu;

- e) polica obveznog osiguranja u skladu s posebnim propisom;
- f) odobrenje nadležne službe kontrole letenja, ako je potrebno;
- g) kalendarski period u kojem će se obavljati ispitivanja zrakoplova;
- h) izvješće o obavljenim ispitivanjima i probama;
- i) program ispitivanja u letu.

Provjera plovidbenosti

Članak 97.

- (1) Prije izdavanja i produžavanja valjanosti Dopuštenja za letenje Agencija obavlja provjeru plovidbenosti zrakoplova.
- (2) Provjera plovidbenosti uključuje pregled dokumentacije i zrakoplova te provjeru u letu.
- (3) Vlasnik odnosno operator zrakoplova mora osigurati posadu zrakoplova potrebnu za obavljanje provjere zrakoplova u letu.
- (4) Prilikom obavljanja provjere u letu, predstavnik Agencije se ne mora nalaziti u zrakoplovu.

Izdavanje Dopuštenja za letenje

Članak 98.

- (1) Zahtjev za izdavanje Dopuštenja za letenje bivšeg vojnog zrakoplova podnosi se Agenciji, a podnosi ga vlasnik odnosno operator.
- (2) Dopuštenje za letenje bivšeg vojnog zrakoplova Agencija izdaje na rok od 12 mjeseci na obrascu iz Dodatka 1 ovoga Pravilnika.
- (3) U dopuštenje za letenje unosi se opseg koje ono pokriva te odgovarajuća ograničenja.

Produžavanje valjanosti Dopuštenja za letenje

Članak 99.

- (1) Zahtjev za produžavanje valjanosti Dopuštenja za letenje bivšeg vojnog zrakoplova podnosi se Agenciji, a podnosi ga vlasnik odnosno operator.
- (2) Prilikom produžavanja valjanosti Dopuštenja za letenje Agencija obavlja provjeru plovidbenosti zrakoplova.
- (3) Produžavanje valjanosti Dopuštenja za letenje Agencija izdaje na rok od 12 mjeseci.

Označavanje zrakoplova

Članak 100.

(1) Na bivšem vojnom zrakoplovu mora se, osim drugih propisanih oznaka, na vidljivom mjestu na vanjskoj strani zrakoplova, najmanje sa dvije strane na postojan način nalaziti natpis velikim latiničnim slovima visine najmanje 50 mm u boji koja je u jasnom kontrastu s bojom pozadine:

»BIVŠI VOJNI ZRAKOPLOV – EX-MILITARY AIRCRAFT«

(2) U unutrašnjosti zrakoplova mora se na mjestu vidljivom pilotu i putnicima nalaziti natpis velikim latiničnim slovima, visine najmanje 10 mm, bijele boje na crvenoj podlozi:

»OVAJ ZRAKOPLOV NIJE U SKLADU SA STANDARDNIM

ZAHTJEVIMA ZA SIGURNOST ZRAKOPLOVA«

»THIS AIRCRAFT DOES NOT COMPLY WITH STANDARD

REQUIREMENTS FOR AIRCRAFT SAFETY«

Glava 4

Kontinuirana plovidbenost bivšeg vojnog zrakoplova

Obveza održavanja plovidbenosti

Članak 101.

Vlasnik odnosno operator bivšeg vojnog zrakoplova mora brinuti da zrakoplov bude održavan u plovidbenom stanju, u skladu s primjenjivim propisima i standardima.

Program održavanja

Članak 102.

(1) Bivši vojni zrakoplov se mora održavati prema programu održavanja kojeg je odobrila Agencija. Program održavanja bivšeg vojnog zrakoplova mora biti izrađen uzimajući u obzir dostupna iskustva i upute (priručnici proizvođača zrakoplova, priručnici razvijeni u doba korištenja zrakoplova u oružanim snagama). Ako oni nisu dostupni, Program održavanja je potrebno razviti uz nadzor zrakoplovnog stručnjaka.

(2) U Programu održavanja bivšeg vojnog zrakoplova moraju se predvidjeti redoviti pregledi obzirom na nalet, broj letova i kalendarske rokove te godišnji pregled koji se u pravilu obavlja prije provjere plovidbenosti.

U redovitim pregledima predviđenima u Programu održavanja mora se predvidjeti provjeravanje statusa provedenosti naredbi o plovidbenosti, servisnih biltena i naputaka o održavanju koji se odnose na bivši vojni zrakoplov, odnosno na njega ugrađene uređaje i opremu.

(3) U Programu održavanja moraju biti navedene komponente koje imaju od proizvođača ili Agencije određene rokove trajanja, obnove ili ispitivanja.

(4) Program održavanja se odobrava istovremeno s postupkom izdavanja Dopuštenja za letenje.

Program održavanja za tip zrakoplova

Članak 103.

Program održavanja za tip bivšeg vojnog zrakoplova može se odobriti u posebnom postupku i tada je prihvatljiv za sve bivše vojne zrakoplove toga tipa, pod uvjetom da izmjene pojedinog primjerka nisu takve da zahtijevaju izmjenu programa.

Naredbe o plovidbenosti

Članak 104.

(1) Vlasnik odnosno operator bivšeg vojnog zrakoplova mora osigurati provođenje naredbi o plovidbenosti koje se odnose na bivši vojni zrakoplov ili na njega ugrađene uređaje i opremu.

(2) Naredbe o plovidbenosti koje izdaje Agencija mogu se odnositi i na bivše vojne zrakoplove ili na njih ugrađene uređaje i opremu.

Servisna pisma (bilteni)

Članak 105.

Vlasnik odnosno operator bivšeg vojnog zrakoplova mora vrednovati Servisna pisma (biltene) koje je proizvođač bivšeg vojnog zrakoplova, ili na njega ugrađenih uređaja i opreme, označio kao obvezne.

Glava 5 Održavanje i popravci bivšeg vojnog zrakoplova

Upute za održavanje

Članak 106.

(1) Vlasnik odnosno operator bivšeg vojnog zrakoplova mora brinuti da poslovi održavanja i popravci zrakoplova budu obavljani prema dostupnim uputama proizvođača zrakoplova, odnosno oružanih snaga u kojima se zrakoplov koristio.

(2) Ako navedene upute ne postoje, vlasnik odnosno operator mora predložiti upute za održavanje i popravak zrakoplova, koje je ovjerio zrakoplovni stručnjak.

Organizacije i osobe za održavanje

Članak 107.

(1) Poslove održavanja bivšeg vojnog zrakoplova može obavljati odgovarajuće osposobljena pravna ili fizička osoba, koja posjeduje potreban alat i opremu i koju je odobrila Agencija.

(2) Poslove održavanja bivšeg vojnog zrakoplova može obavljati organizacija koja ga je obnovila, u opsegu radova za koji posjeduje stručnu osposobljenost, alat i opremu.

(3) Specifične poslove održavanja bivšeg vojnog zrakoplova (obnova motora ili propelera, kalibriranje instrumenata, ispitivanje bez razaranja i sl.) može obavljati odgovarajuće osposobljena pravna ili fizička osoba, koja posjeduje potreban alat i opremu i koju je odobrila ili prihvatila Agencija.

Glava 6 **Izmjene bivšeg vojnog zrakoplova**

Odobrenje izmjene bivšeg vojnog zrakoplova

Članak 108.

Za odobrenje izmjene bivšeg vojnog zrakoplova operator podnosi zahtjev Agenciji. Uz zahtjev je potrebno priložiti prijedlog projekta, program obavljanja radova, prijedlog specijalista ili ovlaštene organizacije koji će obaviti izmjenu te po potrebi i program ispitivanja. Dokumente u prilogu mora ovjeriti ili izraditi ovlaštena organizacija ili zrakoplovni stručnjak.

Obavljanje izmjene zrakoplova

Članak 109.

Obavljanje izmjene bivšeg vojnog zrakoplova mora biti zabilježeno u tehničkom dnevniku zrakoplova i ovjereno od strane ovlaštene organizacije odnosno zrakoplovnog stručnjaka i kontrolora.

Ispitivanje prema programu

Članak 110.

U slučaju potrebe za ispitivanjem bivšeg vojnog zrakoplova nakon obavljanja izmjene, po završetku ispitivanja Agenciji se podnosi izvješće sastavljeno na temelju ishoda ispitivanja. Ispitivanje mora biti obavljeno prema programu ispitivanja priloženom uz zahtjev za odobrenje izmjene.

DIO ŠESTI MIKROLAKI AVIONI I MIKROLAKI HELIKOPTERI

Glava 1 **Opće odredbe**

Primjena

Članak 111.

Ovim Dijelom propisuje se projektiranje, prihvaćanje, gradnja, izmjene, kontinuirana plovidbenost te održavanje i popravci mikrolakih aviona i mikrolakih helikoptera (u daljnjem tekstu: MLZ).

Glava 2 Projektiranje MLZ

Zahtjevi za plovidbenost

Članak 112.

- (1) Popis prihvatljivih zahtjeva za plovidbenost sastavlja i na svojoj internetskoj stranici objavljuje Agencija.
- (2) MLZ mora biti izrađen u skladu sa zahtjevima za plovidbenost iz stavka 1. ovog članka.

Glava 3 Gradnja MLZ

Načini gradnje

Članak 113.

- (1) MLZ se mogu graditi serijski ili kao amaterski građeni zrakoplovi.
- (2) Svaki serijski proizvedeni MLZ mora imati potvrdu proizvođača o pripadnosti odgovarajućem tipu MLZ.
- (3) Ako se MLZ gradi kao amaterski građeni zrakoplov, mora se graditi u skladu s odredbama ovoga Pravilnika koje se odnose na amatersku gradnju. Takav zrakoplov će se u smislu ovoga Pravilnika i nakon završetka gradnje smatrati amaterski građeni zrakoplovom.
- (4) Ako se MLZ gradi amaterski, sklapanjem od kompleta dijelova, udio amaterskog rada u gradnji može biti manji od 51%.

Glava 4 Prihvatanje MLZ

Označavanje zrakoplova

Članak 114.

- (1) Na MLZ-u se mora, na vidljivom mjestu na vanjskoj strani zrakoplova, osim drugih propisanih oznaka, najmanje sa dvije strane, na postojan način nalaziti natpis velikim latiničnim slovima visine najmanje 50 mm, u boji koja je u jasnom kontrastu s bojom pozadine:

»MIKROLAKI ZRAKOPLOV – MICROLIGHT AIRCRAFT«

- (2) U unutrašnjosti zrakoplova mora se na mjestu vidljivom pilotu i putnicima nalaziti natpis velikim latiničnim slovima, visine najmanje 10 mm, bijele boje na crvenoj podlozi:

»OVAJ ZRAKOPLOV NIJE U SKLADU SA STANDARDNIM

ZAHTEJIMA ZA SIGURNOST ZRAKOPLOVA«

»THIS AIRCRAFT DOES NOT COMPLY WITH STANDARD
REQUIREMENTS FOR AIRCRAFT SAFETY«

Dopuštenje za letenje

Članak 115.

Plovidbenost MLZ se dokazuje Dopuštanjem za letenje koje izdaje Agencija.

Izdavanje Dopuštenja za letenje

Članak 116.

(1) Dopuštenje za letenje Agencija izdaje vlasniku odnosno operatoru MLZ kada utvrdi sposobnost MLZ za sigurnu zračnu plovidbu i to na način da:

- a) utvrdi udovoljavanje zahtjevima za plovidbenost iz članka 112. stavka 1. ovoga Pravilnika pojedinog zrakoplova, na temelju certifikata koji je izdala nadležna zrakoplovna vlast ili ovlaštenu osobu druge države,
- b) provjerom plovidbenosti utvrdi tehničku ispravnost zrakoplova i ugrađenih uređaja,
- c) odobri program održavanja iz članka 121. ovoga Pravilnika.

(2) U pojedinim slučajevima Agencija može zatražiti dodatne proračunske dokaze ili ispitivanja plovidbenosti pojedinog dijela, sklopa ili zrakoplova u cjelini.

(3) Dopuštenje za letenje MLZ Agencija izdaje na rok od 12 mjeseci na obrascu iz Dodatka 1 ovoga Pravilnika.

Produžavanje valjanosti Dopuštenja za letenje

Članak 117.

(1) Zahtjev za produžavanje valjanosti Dopuštenja za letenje MLZ Agenciji podnosi vlasnik odnosno operator MLZ.

(2) Prije produžavanja valjanosti Dopuštenja za letenje Agencija ili ovlaštena osoba obavlja provjeru plovidbenosti zrakoplova.

(3) Produžavanje valjanosti Dopuštenja za letenje izdaje Agencija na rok od 12 mjeseci.

Provjera plovidbenosti

Članak 118.

(1) Provjera plovidbenosti uključuje pregled dokumentacije i zrakoplova, te provjeru u letu.

(2) Vlasnik odnosno operator zrakoplova mora osigurati posadu zrakoplova potrebnu za obavljanje provjere zrakoplova u letu.

(3) Prilikom obavljanja provjere u letu, osoba koja obavlja provjeru plovidbenosti se ne mora nalaziti u zrakoplovu.

Ovlast za obavljanje provjere plovidbenosti

Članak 119.

(1) Agencija može ovlastiti pravnu ili fizičku osobu za obavljanje provjere plovidbenosti i izdavanje preporuke za produžavanje valjanosti Dopuštenja za letenje MLZ.

(2) Da bi stekla ovlast iz stavka 1. ovog članka, pravna osoba mora dokazati stručnost predloženog osoblja, postojanje procedura, dosljednost u njihovom provođenju te organizacijsku strukturu sa jasnom raspodjelom nadležnosti i odgovornosti. Strukturu, odgovornosti, opis procedura i kvalifikacije osoblja pravna osoba mora prikazati u organizacijskom priručniku koji odobrava Agencija u postupku izdavanja ovlasti.

(3) Da bi stekla ovlast iz stavka 1. ovog članka, fizička osoba mora dokazati stručnost i način rada prikazati u priručniku koji odobrava Agencija u postupku izdavanja ovlasti.

Glava 4 Kontinuirana plovidbenost MLZ

Obveza održavanja plovidbenosti

Članak 120.

Vlasnik odnosno operator MLZ mora brinuti da zrakoplov bude održavan u plovidbenom stanju, u skladu s primjenjivim propisima i standardima.

Program održavanja

Članak 121.

(1) MLZ se mora održavati prema programu održavanja kojeg je odobrila Agencija.

(2) Program održavanja se odobrava istovremeno s postupkom izdavanja Dopuštenja za letenje.

(3) Program održavanja pojedinog prihvaćenog tipa MLZ može se odobriti u posebnom postupku i tada je prihvatljiv za sve zrakoplove toga tipa.

(4) U Programu održavanja moraju se predvidjeti redoviti pregledi obzirom na nalet, broj letova i kalendarske rokove te godišnji pregled koji se u pravilu obavlja prije redovnog pregleda za plovidbenost. Program održavanja mora biti izrađen u skladu s priručnicima proizvođača zrakoplova.

(5) U Programu održavanja moraju biti navedene komponente koje imaju od proizvođača ili Agencije određene rokove trajanja, obnove ili ispitivanja.

(6) U Programu održavanja mora se predvidjeti provjeravanje statusa provedenosti izdanih naredbi o plovidbenosti i servisnih biltena koji se odnose na MLZ ili na njega ugrađenu opremu.

Glava 5 Održavanje i popravci MLZ

Osobe za održavanje

Članak 122.

(1) Održavanje serijski građenog MLZ može obavljati pravna ili fizička osoba osposobljena za radove održavanja koja posjeduje potreban alat i opremu i za to je prihvaćena od Agencije.

(2) Imajući dozvole za održavanje zrakoplova smatraju se prihvaćenima u smislu stavka 1. ovoga članka ako su za određeni tip odnosno model MLZ prošli obuku od strane proizvođača.

(3) Održavanje MLZ koji se koristi za školovanje smije obavljati pravna osoba koja je operator MLZ, samo u opsegu poslova za koje je putem odobrenja Programa održavanja zrakoplova prihvaćena od Agencije, ili pravna osoba ovlaštena za poslove održavanja zrakoplova.

(4) Pojedine jednostavnije poslove održavanja MLZ za nekomercijalnu uporabu može uz odobrenje Agencije putem odobrenja Programa održavanja zrakoplova obavljati i pilot vlasnik/suvlasnik MLZ koji posjeduje pilotsku dozvolu za taj MLZ i svoju sposobnost za obavljanje tih poslova je dokazao Agenciji.

(5) Poslovi održavanja koje može obavljati pilot MLZ moraju kao takvi biti posebno označeni u programu održavanja zrakoplova iz članka 121. ovoga Pravilnika.

Ovlast za održavanje

Članak 123.

(1) Agencija može ovlastiti pravnu ili fizičku osobu za obavljanje poslova održavanja MLZ.

(2) Da bi stekla ovlast iz stavka 1. ovog članka, pravna osoba mora dokazati stručnost predloženog osoblja, postojanje procedura, dosljednost u njihovom provođenju te organizacijsku strukturu sa jasnom raspodjelom nadležnosti i odgovornosti. Strukturu, odgovornosti, opis procedura i kvalifikacije osoblja pravna osoba mora prikazati u organizacijskom priručniku koji odobrava Agencija u postupku izdavanja ovlasti.

(3) Da bi stekla ovlast iz stavka 1. ovog članka fizička osoba mora dokazati stručnost i način rada prikazati u priručniku koji odobrava Agencija u postupku izdavanja ovlasti.

Naredbe o plovidbenosti

Članak 124.

Naredbe o plovidbenosti koje izdaje Agencija mogu se odnositi i na MLZ ili na njih ugrađenu opremu.

Servisna pisma (bilteni)

Članak 125.

Servisna pisma (biltene) koje izda proizvođač serijskog MLZ ili na njega ugrađene opreme, vlasnik odnosno operator MLZ je obavezan provesti ukoliko ih je proizvođač označio kao obvezne.

Glava 6 Izmjene MLZ

Odobrenje izmjene MLZ

Članak 126.

- (1) Projekt izmjene MLZ mora biti odobren od proizvođača tog MLZ.
- (2) Izmjene MLZ i njihov tijek moraju biti zabilježene u knjižici zrakoplova te listi preinaka zrakoplova.

Ispitivanje nakon izmjene

Članak 127.

U slučaju potrebe za ispitivanjem MLZ nakon obavljanja izmjene, po završetku ispitivanja Agenciji se podnosi izvješće sastavljeno na temelju ishoda ispitivanja.

DIO SEDMI ŽIROPLANI DO 560 KG

Primjenjivi zahtjevi

Članak 128.

Kao zahtjevi za projektiranje, prihvaćanje, gradnju, izmjenu, kontinuiranu plovidbenost, održavanje i popravke žiroplana do 560 kilograma na odgovarajući način primjenjuju se zahtjevi iz Dijela šestog ovoga Pravilnika.

DIO OSMI REPLIKE POVIJESNIH ILI BIVŠIH VOJNIH ZRAKOPLOVA

Primjenjivi zahtjevi

Članak 129.

- (1) Kao zahtjevi za projektiranje, odnosno nadopune i izmjene projekta, prihvaćanje, gradnju, izmjenu, kontinuiranu plovidbenost, održavanje i popravke replika povijesnih ili bivših vojnih zrakoplova na odgovarajući način primjenjuju se zahtjevi iz Dijela trećeg ovoga Pravilnika.
- (2) Iznimno od stavka 1.ovog članka Agencija može odobriti gradnju replike povijesnog ili bivšeg vojnog zrakoplova u skladu sa zahtjevima Dijela četvrtog ovoga Pravilnika, pod uvjetom da se radi o zrakoplovu nižih performansi i nižih tehnoloških zahtjeva. Takav zrakoplov smatrat će se amaterski građenim zrakoplovom.

Označavanje zrakoplova

Članak 130.

(1) Na replici povijesnog ili bivšeg vojnog zrakoplova mora se, na vidljivom mjestu na vanjskoj strani zrakoplova, osim drugih propisanih oznaka, najmanje sa dvije strane, na postojan način nalaziti natpis velikim latiničnim slovima visine najmanje 50 mm, u boji koja je u jasnom kontrastu s bojom pozadine:

»REPLIKA POVIJESNOG ZRAKOPLOVA – HISTORICAL AIRCRAFT REPLICA«

odnosno

»REPLIKA BIVŠEG VOJNOG ZRAKOPLOVA – EX-MILITARY AIRCRAFT REPLICA«.

(2) U unutrašnjosti zrakoplova mora se na mjestu vidljivom pilotu i putnicima nalaziti natpis velikim latiničnim slovima, visine najmanje 10 mm, bijele boje na crvenoj podlozi:

»OVAJ ZRAKOPLOV NIJE U SKLADU SA STANDARDNIM

ZAHTEJIMA ZA SIGURNOST ZRAKOPLOVA«

»THIS AIRCRAFT DOES NOT COMPLY WITH STANDARD

REQUIREMENTS FOR AIRCRAFT SAFETY«.

DIO DEVETI SUSTAVI BESPILOTNIH ZRAKOPLOVA DO 150 KG

Primjenjivi zahtjevi

Članak 131.

Kao zahtjevi za projektiranje, prihvaćanje, gradnju, izmjenu, kontinuiranu plovidbenost, održavanje i popravke sustava bespilotnih zrakoplova do 150 kilograma, na odgovarajući način primjenjuju se zahtjevi iz Dijela trećeg ovoga Pravilnika.

Označavanje zrakoplova

Članak 132.

Na bespilotnom zrakoplovu mora se, osim drugih propisanih oznaka, na vidljivom mjestu na vanjskoj strani zrakoplova najmanje sa dvije strane, na postojan način nalaziti natpis velikim latiničnim slovima:

a) visine najmanje 50 mm, u boji koja je u jasnom kontrastu s bojom pozadine:

»BESPILOTNI ZRAKOPLOV– UNMANNED AIRCRAFT«

b) visine najmanje 20 mm, bijele boje na crvenoj podlozi:

»UPOZORENJE! OPERATOR ZRAKOPLOVA MOŽDA NIJE SVJESTAN VAŠE PRISUTNOSTI«

»WARNING! AIRCRAFT OPERATOR MIGHT NOT BE AWARE OF YOUR PRESENCE«

DIO DESETI
PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Aneks II zrakoplovi upisani u Hrvatski registar civilnih zrakoplova prije stupanja na snagu ovoga Pravilnika

Članak 133.

(1) Projekt pojedinog Aneks II zrakoplova upisanog u Hrvatski registar civilnih zrakoplova prije stupanja na snagu ovoga Pravilnika prihvatit će se ukoliko je taj zrakoplov od trenutka upisa naletio najmanje 30 sati i 50 letova.

(2) Nesukladnosti s odredbama ovoga Pravilnika koje se ne odnose na prihvaćanje projekta, uočene prilikom provjere plovidbenosti zrakoplova iz stavka 1. ovog članka morat će biti otklonjene u roku koji odobri Agencija.

Prihvaćanje obnove ili gradnje započete prije stupanja na snagu ovoga Pravilnika

Članak 134.

(1) U roku 30 dana od dana stupanja na snagu ovoga Pravilnika graditelj odnosno voditelj gradnje ili obnove zrakoplova može podnijeti Agenciji zahtjev za prihvaćanje zrakoplova čija je obnova ili gradnja započeta prije dana stupanja na snagu ovoga Pravilnika.

(2) Uz zahtjev se mora priložiti:

- a) Izjavu tko je obavljao poslove graditelja zrakoplova odnosno voditelja gradnje ili obnove,
- b) Postojeću dokumentaciju o obavljenim radovima, te
- c) predloženi Program ispitivanja zrakoplova.

(3) Ako program ispitivanja ocijeni prihvatljivim, Agencija će oformiti povjerenstvo koje će utvrditi sposobnost amaterski građenog zrakoplova za sigurnu zračnu plovidbu. Agencija kao dokaz sukladnosti zrakoplova sa nekima od zahtjeva za plovidbenost može prihvatiti i proračune i analize.

(4) Nakon obavljanja ispitivanja prema prihvaćenom programu, a prije izdavanja Dopuštenja za letenje, Agencija će utvrditi plovidbenost zrakoplova i usklađenost s primjenjivim propisima.

(5) Ovaj članak se ne odnosi na obnove ili gradnje zrakoplova koje su prethodno odobrene na temelju drugih propisa.

Dodaci

Članak 135.

(1) Dodaci 1 i 2 tiskani su uz ovaj Pravilnik i čine njegov sastavni dio.

(2) Dodatke iz stavka 1. ovog članka čine:

- a) Dodatak 1: Obrazac Dopuštenja za letenje,
- b) Dodatak 2: Obrazac Svjedodžbe o plovidbenosti.

Stupanje na snagu

Članak 136.

(1) Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

(2) Stupanjem na snagu ovoga Pravilnika prestaje važiti Pravilnik o projektiranju, prihvaćanju, gradnji i održavanju zrakoplova koji nisu u nadležnosti Europske agencije za sigurnost zračnog prometa (EASA) (»Narodne novine«, br. 40/12).

Klasa:

Urbroj:

Zagreb,

Ministar
pomorstva, prometa
i infrastrukture
**Oleg Butković, dipl.
ing., v. r.**

DODATAK 1

Obrazac dopuštenja za letenje

REPUBLIKA HRVATSKA
REPUBLIC OF CROATIA

DOPUŠTENJE ZA LETENJE
PERMIT TO FLY

Croatian Civil Aviation Agency
Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo

<p>Zrakoplov, za koji se ova potvrda izdaje, ne zadovoljava zahtjeve za plovidbenost koje propisuje Annex 8 Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu. Stoga, letovi iznad bilo koje strane zemlje nisu dopušteni, osim ukoliko ih dopuste nadležne zrakoplovne vlasti. Zrakoplov se smatra plovidbenim i odobrenim za uporabu ako se koristi i održava u skladu s priručnikom za letenje i odgovarajućim dokumentima o održavanju.</p> <p><i>The aircraft, to which this Certificate is being issued, does not meet the airworthiness requirements prescribed in the Annex 8 to the Convention on International Civil Aviation (ICAO). Therefore, flights over any foreign country are not authorized unless permitted by its Civil Aviation Authority.</i></p> <p><i>Aircraft is considered airworthy and admitted to operation when operated and maintained in accordance with its flight manual and its relevant maintenance documents.</i></p>	<p>1. Redni broj u registru: <i>Registry Reference Number:</i></p>	<p>2. Opis zrakoplova: <i>Aircraft Description:</i></p>
	<p>3. Oznaka državne pripadnosti i registracijska oznaka: <i>Nationality and Registration Marks:</i></p> <p style="text-align: right;">9A -</p>	
<p>4. Proizvođač i tip zrakoplova: <i>Manufacturer and Aircraft Type:</i></p>	<p>5. Serijski broj zrakoplova: <i>Aircraft Serial Number:</i></p>	
<p>6. Dopuštenje pokriva: <i>The Permit Covers:</i></p>		

Ovo dopuštenje se mora nalaziti u zrakoplovu tijekom svih letova.
This permit shall be carried on board during all flights.

Strana 1 od 2
Page 1 of 2

<p>7. Ograničenja / Napomene: <i>Limitations / Remarks:</i></p>			
<p>8. Mjesto i datum izdavanja: <i>Place and Date of Issue:</i></p>		<p>9. Potpis ovlaštene osobe: <i>Signature of the competent Authority Representative:</i></p>	
<p>10. Valjanost dopuštenja: <i>Permit Validity:</i></p>	<p>11. Potpis i žig: <i>Signature and Stamp:</i></p>	<p>10. Valjanost dopuštenja: <i>Permit Validity:</i></p>	<p>11. Potpis i žig: <i>Signature and Stamp:</i></p>

Ovo dopuštenje se mora nalaziti u zrakoplovu tijekom svih letova.
This permit shall be carried on board during all flights.

Strana 2 od 2
Page 2 of 2

Polje 1: Redni broj u Hrvatskom registru civilnih zrakoplova, pod kojim je zrakoplov upisan

Polje 2: Troslovni opis zrakoplova prema ICAO Doc 8643:

Prvi znak: L-landplane, S-seaplane, A-amphibian, H-helicopter, G-gyrocopter, T-tilt-wing aircraft

Drugi znak: 1,2,3,4,6, 8 ili C, broj motora. Oznaka »C« kod zrakoplova s nepomičnim krilom označava dva motora koji zajednički pogone sustav propelera.

Treći znak: P-piston engine, T-turboprop engine, J-jet engine

Polje 3: Iza oznake državne pripadnosti (9A) upisuje se registracijska oznaka zrakoplova

Polje 4: Naziv proizvođača zrakoplova i proizvođačeva oznaka zrakoplova

Polje 5: Serijski broj (oznaka) zrakoplova dodijeljen od proizvođača

Polje 6: Opseg operacija pokriven Dopuštenjem za letenje

Polje 7: Ograničenja operacija i primjedbe

Polje 8: Mjesto i datum izdavanja Dopuštenja za letenje

Polje 9: Potpis osobe ovlaštene od Agencije za izdavanje Dopuštenja za letenje

Polje 10: Period valjanosti dopuštenja

Polje 11: Potpis osobe ovlaštene od Agencije za produljenje valjanosti Dopuštenja za letenje

DODATAK 2

Obrazac Svjedodžbe o plovidbenosti

SVJEDODŽBA O PLOVIDBENOSTI ZRAKOPLOVA
CERTIFICATE OF AIRWORTHINESS

Redni broj u registru <i>Register reference number</i>	REPUBLIKA HRVATSKA <i>REPUBLIC OF CROATIA</i> Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo <i>Croatian Civil Aviation Agency</i>	Opis zrakoplova prema ICAO <i>ICAO description of aircraft</i>
1. Oznaka državne pripadnosti i registracijska oznaka <i>Nationality and registration marks</i> 9A -	2. Proizvođač i proizvođačeva oznaka zrakoplova <i>Manufacturer and manufacturers designation of aircraft</i>	3. Serijski broj zrakoplova <i>Aircraft serial number</i>
4. Kategorije i/ili operacije: <i>Categories and/or operations:</i> Ograničenja / Napomene: <i>Limitations / Remarks:</i>		
5. Ova svjedodžba o plovibnosti je izdana u skladu s Konvencijom o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu od 7. prosinca 1944. i važećim Zakonom o zračnom prometu, za gore navedeni zrakoplov koji se smatra plovibnim, ako ga se održava i koristi u skladu s navedenim i odgovarajućim ograničenjima u korištenju. <i>This Certificate of Airworthiness is issued pursuant to the Convention on International Civil Aviation dated 7 December 1944 and current Air Traffic Act, in respect of the above-mentioned aircraft which is considered to be airworthy when maintained and operated in accordance with the foregoing and the pertinent operating limitations.</i> Datum izdavanja: <i>Date of issue:</i> Potpis i žig: <i>Signature and Stamp:</i>		

Ova svjedodžba mora biti u zrakoplovu uvijek za vrijeme leta
This certificate shall be carried on board during all flights

Strana 1 od 2
Page 1 of 2

6. Valjanost svjedodžbe: <i>Certificate Validity:</i>	Potpis i žig: <i>Signature and Stamp:</i>	Valjanost svjedodžbe: <i>Certificate Validity:</i>	Potpis i žig: <i>Signature and Stamp:</i>

Ova svjedodžba mora biti u zrakoplovu uvijek za vrijeme leta
This certificate shall be carried on board during all flights

Strana 2 od 2
Page 2 of 2

Polja obrasca Svjedodžbe o plovibnosti

Redni broj u registru – Redni broj u Hrvatskom registru civilnih zrakoplova, pod kojim je zrakoplov upisan

Opis zrakoplova prema ICAO – Troslovni opis zrakoplova prema ICAO Doc 8643:

Prvi znak: L-landplane, S-seaplane, A-amphibian, H-helicopter, G-gyrocopter, T-tilt-wing aircraft

Drugi znak: 1,2,3,4,6, 8 ili C, broj motora. Oznaka »C« kod zrakoplova s nepomičnim krilom označava dva motora koji zajednički pogone sustav propelera.

Treći znak: P-piston engine, T-turboprop engine, J-jet engine

Polje 1: Iza oznake državne pripadnosti (9A) upisuje se registracijska oznaka zrakoplova

Polje 2: Naziv proizvođača zrakoplova i proizvođačeva oznaka zrakoplova

Polje 3: Serijski broj (oznaka) zrakoplova dodijeljen od proizvođača

Polje 4: Kategorija prema zahtjevima za plovidbenost kojima zrakoplov zadovoljava i/ili kategorija operacija (npr. komercijalni zračni prijevoz, radovi iz zraka, privatne potrebe)

Polje 5: Izjava o sukladnosti s ICAO zahtjevima i referenca na Zakon o zračnom prometu; Datum izdavanja i Potpis i žig osobe ovlaštene od Agencije za izdavanje Svjedodžbe o plovidbenosti

Polje 6: Period valjanosti i Potpis i žig osobe ovlaštene od Agencije za izdavanje Svjedodžbe o plovidbenosti